

Natuur.oriolus

Invasies Zwarte Mezen

Najaar 2007: Ruigpootbuizerds,
Middelste Jagers, Kleine Alken

G. Driessens
2008

Bijzondere vogelwaarnemingen najaar 2007

Bird News Flanders, autumn 2007

Nouvelles ornithologiques de Flandre, automne 2007

DIRK SYMENS, STIJN BAETEN, BENNY COTTELE, BJÖRN DEDUYTSCHÉ, GERALD DRIESSENS, WOUTER FAVEYTS, SIMON FEYS, JOOST MERTENS, BERT PECCEU, GEERT VAN DEN HEUVEL EN WOUTER VANSTEELENT

Abstract / Résumé: www.natuurpunt.be/oriolus

Weersomstandigheden

Juni was een natte en sombere maand, maar toch vrij warm. Met uitzondering van de kust, waar het ronduit koud was tot en met 20/06, steeg het kwik regelmatig boven de 22-23°C. In het binnenland waren er een vijftal zomerse dagen met ruim 25°C. De minima schommelden, op een paar uitzonderingen na, meestal ruim boven de 10°C.

Het was een bijzonder natte maand. Er waren zware buien en onweders met hagel die op 8, 11 en 14/06 plaatselijk voor wateroverlast zorgden. Niettemin bleef het tussen 2 en 13/06 op sommige plaatsen droog wegens het plaatselijk karakter van de buien.

Net zoals mei werd juni een erg sombere maand met weinig en op 7 à 8 dagen zelfs zo goed als geen zonneschijn. Tot 11/06 waaide er vooral een noordoostelijke wind, waarna de wind vooral uit het zuidwesten blies.

Juli was eveneens een natte en eerder sombere maand. Tot 12/06 was het overdag te koud voor deze periode met slechts op 2 tot 3 dagen rond 20°C. Van 13 tot 16/07 waren er toch vier zomerdagen met op één dag plaatselijk meer dan 30°C. Daarna schommelde de temperatuur overdag voor de rest van de maand rond de normale waarden. De hoofdzakelijk maritieme westelijke luchtstromingen met zuidwest- tot zuidoostwinden resulteerden in hogere nachttemperaturen. Het was een bijzonder natte maand. Net zoals in juni waren er regelmatig zware buien of onweders met hagel en soms heel veel neerslag op korte tijd. Op 16, 20, 23 en 24/07 was er dan ook plaatselijk wateroverlast met vooral op 16/07 her en der stormschade. Tijdens de helft van deze maand viel er wel ergens minstens 10 l/m².

De sombere trend van de zomer zette zich dus gewoon verder in juli. Wegens het plaatselijke karakter van de buien kregen sommige streken meer zon te zien, maar het normale aantal uren zonneschijn werd meestal niet gehaald.

Augustus werd gekenmerkt door normale waarden qua temperatuur en aantal uren zonneschijn. Ook in deze maand kwamen er plaatselijk geregeld buien voor. Zomerse

dagen waren schaars: 4, 5 en 6/08 en 12, 14 en 24/08. De laagste minimumtemperatuur betrof 6°C en werd genoteerd op 30/08 tijdens een sterk afkoelende heldere hemel. Op de meeste plaatsen bleef de neerslag binnen normale proporties maar sommige streken kregen toch opnieuw af te rekenen met hevige buien en onweders. Zo kreeg op 8/08 de Westhoek het zwaar te verduren met waterschade tot gevolg. Op 9, 15, 19, 21/08 was er veel neerslag in praktisch gans Vlaanderen.

Door het wisselvallige weer sloot deze maand toch af met een normaal aantal uren zonneschijn. De windrichting was vooral zuidoost tot zuidwest en noordwest tot noordoost.

September was een sombere herfstmaand: vrij fris met normale neerslaghoeveelheden. De periode van 05 tot 10/09 en van 26 tot 29/09 waren de somberste dagen met geen of weinig zonneschijn en temperaturen van slechts 14 tot 16°C. Tussendoor waren er enkele vrij zonnige dagen (01, 08, 14 tot 16 en 21 tot 23/09) met nazomerse temperaturen van 20°C en meer. De minimumtemperaturen waren normaal voor de tijd van 't jaar en van nachtvorst was er nog geen sprake. Er was geregeld veel bewolking die echter niet altijd gepaard ging met regen. Meer dan 10 mm neerslag viel er op 17, 27 en 29/09 met op 17/09 zelfs plaatselijk meer dan 30 mm. Met 9 tot (plaatselijk) 13 neerslagdagen met minstens 1 mm neerslag sloot september af als een vrij droge herfstmaand. De wind waaide vooral uit west en noordwest tot noordoost waardoor het overdag meestal fris aanvoelde. De gemiddelde windsnelheid was niettemin abnormaal laag voor september.

Oktober was qua aantal uren zonneschijn, gemiddelde temperatuur en gemiddelde neerslaghoeveelheden een normale maand. Het was zelfs uitzonderlijk rustig, waardoor de bladeren een paar weken later vielen dan gewoonlijk. Een tiental vrij zonnige dagen kwamen voor: op 05 en 06/10, van 13 tot 23/10 en op 31/10. Tijdens de helft van de dagen was er weinig of geen zon. De hoogste dagtemperatuur van de maand betrof 18-20°C op 15/10. Dagmaxima van 15°C of

meer kwamen enkel voor tijdens de eerste helft van de maand. Tijdens een frisse periode van 26 tot 29/10 werd het laagste maximum van 8°C bereikt op 24/10. De hoogste minima van 9-12°C kwamen voor van 01 tot 04/10. De minimumtemperatuur bleef meestal hoger dan 5°C. De eerste lichte nachtvorst van 0°C tot -1°C melde zich aan op 21 en 23/10.

Op 22 à 23 dagen viel er weinig of helemaal geen neerslag. Meer dan 10 mm neerslag werd enkel opgetekend op 01, 09 en 29/10. Tengevolge van de regelmatige aanwezigheid van hogedrukgebieden tijdens de maand met name ten westen van onze contreien waaide de wind meestal zwak uit noordwest tot vooral noordoost.

November was een normale herfstmaand. De zon scheen nauwelijks of niet, maar met tien halfzonnige dagen werden toch nog de normale waarden voor deze periode gehaald. De eerste twaalf dagen waren bijzonder zacht met maximumtemperaturen van 14-16°C op 01, 02 en 03/11. Tot 12/11 schommelde de temperatuur rond 10-11°C. Van 14 t/m 19/11 was het koeler met 6-8°C. De hoogste minima werden genoteerd tijdens de eerste week en op 11 en 25/11 bedroeg deze zelfs nog 10-12°C. In de nachten van 14 en 19/11 kwam lichte nachtvorst voor tot -1,5°C. Lokaal waren er vier tot zes vorstdagen in de ganse maand.

Met 22 neerslagdagen konden we slechts van enkele volledig droge dagen genieten. Op de meeste regendagen viel er echter weinig neerslag. Uitzonderingen waren 08, 09, 10, 13 en 30/11 met meer dan 10 mm/m² en 08/11 met plaatselijk meer dan 20 mm/m².

De wind waaide van 01 tot 13/11 vooral uit zuidwest tot noordwest en was stormachtig van 08 op 09/11. Halfweg de maand waaide de wind een paar dagen zwak uit noordoost gevolgd door een drietal dagen uit zuidoost. Vanaf 20/11 (met uitzondering van noordoostenwind op 23/11) blies de wind opnieuw uit zuidwest tot west en werd het weer vanuit het westen aangevoerd.

Opgesteld door Werkgroep Weerkunde, info: www.weerkunde.be (Kris Dewulf).

Waarnemingen

Het volgende overzicht bevat de meest interessante ornithologische waarnemingen in Vlaanderen van het najaar 2007. Waarnemingen die aan homologatie onderworpen zijn dienen nog te worden onderzocht door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité; deze zijn met 'BAHC' aangeduid.

Dit periodiek overzicht is een Natuurpunt-project in samenwerking met de Natuurpunt-Vogellijn (*), de recent door Natuurpunt Studie gelanceerde waarnemingsite www.waarnemingen.be en de trektelsite www.trektellen.nl (verder afgekort als TTNL) en wordt tevens samengesteld op basis van ingezonden meldingen van individuele waarnemers en regio-coördinatoren en van gegevens uit regionale tijdschriften en websites.

Alle waarnemers die de moeite namen gegevens in te zenden worden hartelijk bedankt.

Eveneens een woordje van dank aan Walter Belis voor het schrijven van de 'résumé', aan Kris Dewulf voor het verwerken van de weergegevens en aan Marieke Berkvens voor het maken van de figuren en tabellen.

(* De werking van de Natuurpunt Vogellijn werd gestopt op 1 juli 2008 na de lancering van www.waarnemingen.be

DUIKERS en FUTEN

Tussen 26 sep en 25 nov werden in totaal 72 **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* waargenomen, met de grootste aantallen langs De Panne (55 ex.), Oostende (32 ex.) en Raversijde (10 ex.) (TTNL). De enige binnenlandwaarneming betrof 1 ex. te Waasmunster op 15 nov dat de volgende dag dood werd gevonden (J. Everaert).

Tijdens voormelde periode werden eveneens 73 **ongedetermineerde duikers** *Gavia species* geteld (TTNL).

Langs de kust werden tussen 30 okt en 25 nov 81 **Parelduikers** *Gavia arctica* geteld, met gegevens van De Panne (45 ex.), Middelkerke (10 ex.), Raversijde (6 ex.) en Oostende (20 ex.). Het grootste aantal vlog op 11 nov langs De Panne: 35 ex. (TTNL). Een gewonde vogel werd op 17 nov waargenomen op het Albertkanaal te Zandhoven/Viersel (J. Tafforeau) en vervolgens op 20 nov te Oelegem en kon 2 dagen later worden overgebracht naar een VOC alwaar werd besloten om de vogel te laten inslapen (J. Scheirs, R. Vermylen, N. Willaert e.a.). Te Korbeek-Lo vlog op 26 nov een ex. tegen een aluminium beschermplaat op de voorgevel van een meubelzaak; deze vogel belandde uiteindelijk in het VOC te Herenthout en werd op

27 nov gelost te Broechem-AWW (med. Vogelwerkgroep Oost-Brabant), alwaar de vogel op 29 nov helaas dood werd gevonden (med. E. Vercammen).

Aan de kust trokken **Ijsduikers** *Gavia immer* langs De Panne op 8, 9, 10 en 11 nov resp. 1, 2, 2 en 2 ex., langs Nieuwpoort op 10 nov en langs Raversijde op 10 en 11 nov (TTNL). Vanaf 15 nov tot in december pleisterde een ex. te Zeebrugge-Achterhaven (H. Verstraete, I. Lewylle, G. Vergauwen e.a.).

Een voor het binnenland hoog aantal van 110 **Futen** *Podiceps cristatus* werd geteld op de Hooge Maey te Antwerpen/Oorderen op 21 sep (H. Voet).

Langstreckende **Roodhalsfuten** *Podiceps grisegena* werden gezien aan De Fontein-tjes te Zeebrugge op 13 okt (P. D'Hoore, J. Debuck en K. Verbanck) en te Oostende op 25 nov (F. Doyen). Een pleisterende adulte vogel werd gezien op de Grote Plas te Walem op 17 nov (R. Nossent).

De enige langstreckende **Kuifduiker** *Podiceps auritus* werd waargenomen te De Panne op 8 nov (B. Cottele en L. Teugels). Pleisterende vogels zaten te Zeebrugge-Achterhaven op 3 nov (F. De Scheemaeker, R. Deloof, S. D'Haese e.a.) en van 15 nov tot in december (H. Verstraete, J. Elst en S. Cooleman), te Doel-Doelpolder Noord van 6 tot 8 nov (J. Van Impe en K. Hessel) en te Antwerpen-Hooge Maey op 17 nov (D. De Wilde).

ZEEVOGELS en AALSCHOLVERS

Noordse Stormvogels *Fulmarus glacialis* werden regelmatig in lage aantallen geteld vanop de trektelposten langs de kust, met als uitschieter 180 ex. op 10 sep langs De Panne. (TTNL). In het binnenland werden 3 ex. waargenomen: op 11 sep te Zwijndrecht 1 ex. bemachtigd en overgebracht naar een VOC (G. Heyrman), op 12 sep te Deinze 1 ex. in dakgoot en overgebracht naar een VOC (med. D. Verbelen) en op 25 sep 1 ex. overvliegend te Brasschaat (J. Van Ammel).

De eerste **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* vlog op 1 sep langs Oostende. In totaal werden 201 ex. geteld (incl. mogelijke dubbeltellingen). De hoogste aantallen passeerden op 10, 11 en 18 sep met resp. 34, 28 en

78 ex. langs De Panne (TTNL).

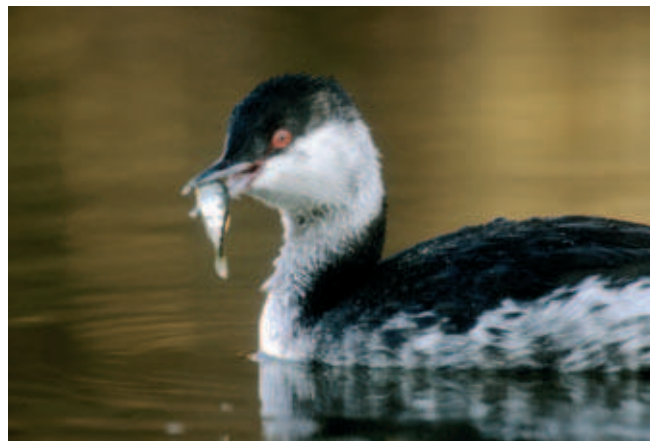
In totaal werden slechts 55 **Noordse Pijlstormvogels** *Puffinus puffinus* geteld (w.o. mogelijke dubbeltellingen), met als hoogste aantal 17 ex. op 18 sep langs De Panne (TTNL).

Op 24 en 27 sep vlog telkens een **Vale Pijlstormvogel** *Puffinus mauretanicus* (BAHC) langs De Panne (D. D'Hert). Op 18 sep vlogen tevens 37 **ongedetermineerde pijlstormvogels** *Puffinus species* langs De Panne (D. D'Hert, P. Adriaens, F. T'Jollyn e.a.).

In november werden maar liefst 5 **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus* (BAHC) waargenomen: op 6 nov langs De Panne (A. Holvoet), op 9 nov langs Mariakerke (T. Goethals) en De Panne (D. De Grootte), op 11 nov langs Middelkerke (G. Driessens, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe e.a.) en op 25 nov langs Middelkerke (D. Van den Heuvel). Tussen 2 sep en 12 nov werden in totaal 137 **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* geteld langs de kust (w.o. mogelijke dubbeltellingen) (TTNL). Het dagmaximum betrof 28 ex. langs De Panne op 11 nov (D. D'Hert, D. Verbelen, G. Spanoghe e.a.). In het binnenland was er één waarneming: op 12 nov te Doel-Paardenschor 1 ex. boven de Schelde (J. De Vos).

In Mol vlog op 10 nov tijdens een voetbalwedstrijd een **ongedetermineerd stormvogeltje** *Oceanodroma/Hydrobates species* laag over het voetbalveld (G. Appeltans) en op 11 nov vlogen er 2 langs Raversijde (TTNL).

Jan-van-Genten *Morus bassanus* werden slechts in kleine aantallen waargenomen, met als grootste aantal 100 ex. langs De Panne op 10 sep (TTNL). Diezelfde dag werd te Scheldewindeke een ex. opgeraapt

Kuifduiker *Podiceps auritus*. 15 nov 2007, Westkapelle (W)
(Foto: Patrick Keirsebilck)

en naar een VOC overgebracht (med. D. Verbelen). Tijdens het najaar werden op de Vlaamse telposten in totaal 84.710 **Aalscholvers** *Phalacrocorax carbo* geteld, met de grootste aantallen op volgende telposten: Brecht-Groot Schietveld (5.858 ex.), Kalmthout-Kalmthoutse Heide (5.362 ex.), Lier-Anderstad (5.317 ex.), Relegem/Asse-Kruiskouter (4.827 ex.), Geraardsbergen-Geitenbos (4.286 ex.) en Arendonk-De Brakeleer (4.048 ex.). De hoogste dagtotaalen werden werden geteld te Lier-Anderstad op 13 okt (1.018 ex.), te Arendonk-De Brakeleer op 18 okt (1.233 ex.), te Geraardsbergen-Geitenbos op 18 okt (1.106 ex.), te Poederlee-Groesart op 18 okt (1.165 ex.), te Brecht-Groot Schietveld op 18 okt (1.232 ex.), te Kalmthout-Kalmthoutse Heide op 18 okt (1.449 ex.), te Relegem/Asse-Kruiskouter op 18 okt (1.031 ex.), te Brecht-Groot Schietveld op 19 okt (1.016 ex.), te Maatheide-Kristallijn op 19 okt (1.014 ex.) en te Relegem/Asse-Kruiskouter op 19 okt (1.249 ex.) (TTNL). Er was slechts één waarneming van **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis*: op 18 okt werd een dode 2dejaars gevonden te Zeebrugge-Achterhaven (H. Verstraete).

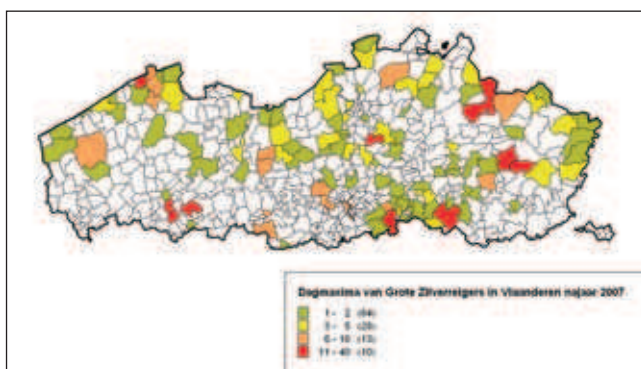
REIGERS, OOIEVAARS, LEPELAARS en FLAMINGO'S

In augustus-september werd geregeld een juv. **Woudaapje** *Ixobrychys minutus* waargenomen in de Beneden Netevallei te Lier met aldaar zelfs 1 ad. + 2 juv. op 5 aug (K. en W. De Rouck, G. en F. De Vos, G. Driessens, R. Lenaerts, J. Celis e.a.). Daarnaast waren er nog de volgende waarnemingen buiten de broedplaatsen: 1 juv. op 19 aug te Wintam-Noordelijk Eiland (B., K. en E. De Keersmaecker, W. Van Nunen en J. Reyniers) en 1 ex. op 16 sep te Genk-De Maten (C. Vanderydt, J. Bertrands en M. Lodewijckx). Binnenlandwaarnemingen van **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden verricht te

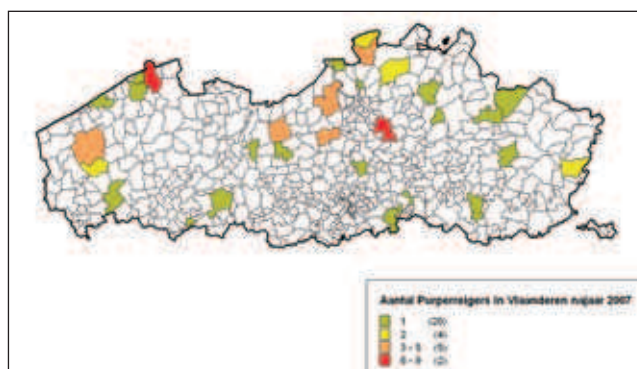
Balen/Scheps van 5 sep t/m minstens 6 okt 1 onv. (M. van Buggenhout, L. Peeters en E. Van Audenhove), te Harelbeke-De Gavers van 7 tot 9 sep 3 ex. (P. Debaene e.a.), te Avelgem op 3-4 okt 1 juv. (P. Debaene), te Kruikebeke op 3 sep 1 juv. (E. Van Bogaert), te Ranst op 14 sep 2 ex. over (K. Van Asten), te Lier-Beneden Netevallei van 1 tot 15 sep 1 juv. (J. Celis, R. en F. De Roeck en D. Colin), te Zonhoven-Platwijers op 9 sep 1 juv. (M. Lodewijckx) en te Hasselt-Kiewit op 14 okt (J. Wyers). Late waarnemingen waren er nog op 4 nov te Stuivekenskerke-Viconia-kleiputten 1 juv. (T. Moens) en op 24 nov te Mol (L. Peeters).

In ZW-Vlaanderen waren **Koereigers** *Bubulcus ibis* nog steeds goed vertegenwoordigd met max. resp. 15, 16 en 15 ex. te Woumen-De Blankaart op 18-21 okt en 2 en 16 nov (G. Carette, G. Quaghebuer, S. Cooleman, N. Vervaecke en K. Devos). De soort werd in augustus-september ook geregeld waargenomen te Uitkerke-Uitkerkse Polder met max. 3 ex. op 7, 9, 26 en 27 aug (H. Verstraete, W. Vansteelant, S. Feys en N. Endriatis). Verder waren er ook nog waarnemingen te Zeebrugge-Smiente-weiden op 23 aug (H. Verstraete), te Harelbeke-De Gavers van 6 tot 8 sep (J. Dekyvere, Y. Baptiste), te Kapelle-op-den-Bos/ Hombeek op 15 okt (med. L. Verlinden), te Doel-Doelpolder Noord van 13 tot 17 okt 2 ex. (J. Van Impe, K. Hessel, B. Deduytsche en J. De Vos), te Westmalle van 13 tot 15 nov (J. Scheirs, T. Goossens, G. Vermeersch, C. De Groof, A. Holvoet e.a.) en te Tienen-bezinkingsputten van 25 nov tot in december (M. Vandeput, K. Boux, E. en P. Collaerts, K. Lambeets e.a.). Geringde ex., vermoedelijk van ontsnapte origine, waren aanwezig te Tienen-bezinkingsputten op 3 aug en later van 7 tot 9 sep 1 ad. (J. Cuppens, M. Vandeput, K. Boux, I. Lewylle, R. Guelinckx e.a.) en te Mortsel op 25 nov (S. Baeten, W. De Rouck en W. Mijlemans).

Sinds meerdere jaren zijn **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* een normale verschijning aan de Oostkust. De hoogste aantallen werden opgetekend op de slaappleaatsen te Knokke-Het Zwin met max. 61 op 22 sep (F. De Scheemaeker), te Lissewege-Zeekanaal met max. 32 ex. op 24 sep (F. De Scheemaeker) en te Sijsele-Ryckvelde met max. 21 ex. op 17 nov (W. Jans). Het maximum aantal pleisteraars te Zeebrugge-Smiente-weiden betrof 29 ex. op 7 sep (F. De Scheemaeker) en in Uitkerke-Uitkerkse Polder op 20 sep 7 ex. (W. Vansteelant en W. Opdekamp). Ook aan de Westkust en in de IJzervallei was de soort opvallend aanwezig met max. 14 ex. op de slaappleaats te Woumen-De Blankaart op 7 okt (W. Debruyne) en max. 8 ex. te Nieuwpoort-IJzermonding op 23 sep (G. Warreyn). In het binnenland werden de hoogste aantallen traditiegetrouw aangetroffen in het gebied van de Beneden Schelde met max. 12 ex. te Kallo/Doel op 10 okt (G. Spanoghe, K. Hessel). In Limburg was de soort traditiegetrouw aanwezig te Zonhoven-Wijvenheide met max. 3 ex. op 18 nov (M. Lodewijckx). Verder waren er nog waarnemingen op de volgende binnenlandplaatsen (met vermelding van het dagmaximum indien >1): Assenede, Bree, Boekhout (3), Genk, Gent, Harelbeke, Heindonk, Lokeren, Maldegem, Neerpelt, Oedelem (3), Schulen, Sint-Denijs en Wintam (2). In 117 verschillende gemeentes werden **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* waargenomen (kaart 1). De Vlaamse trekposten alleen al totaliseerden tussen 4 aug en 20 nov niet minder dan 381 ex. en dit is weer een toename t.o.v. vorig najaar. Het zwaartepunt van de trekbewegingen viel duidelijk in de maand oktober, met maar liefst 222 ex. Topdagen waren 23 sep en 14 okt met in totaal resp 45 en 58 ex. Dagmaxima werden opgetekend op 23 sep 11 ex. over Tienen-bezinkingsputten, op 12 okt 11 ex. over Lier-Anderstad, op 14 okt 10 ex. over Brecht-Groot Schietveld en op

Kaart 1. Dagmaxima Grote Zilverreiger *Casmerodius albus* najaar 2007.

Kaart 2. Purperreiger *Ardea purpurea* najaar 2007.

Figuur 1. Purperreigers *Ardea purpurea* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Purperreiger *Ardea purpurea*. juv. 11 aug 2007, Lier/Koningshooikt (A)
(Foto: Kris De Rouck)

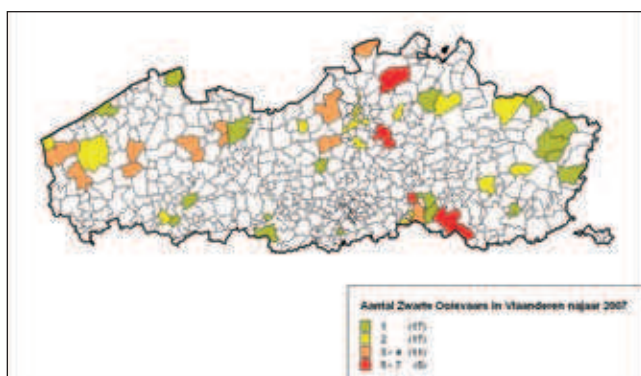
20 okt dezelfde 11 ex. achtereenvolgens over Harelbeke-De Gavers en Sint-Denijs-Mortagnebos (TTNL). De grootste pleisterende groepen waren wederom te vinden in het Midden-Limburgs vijvergebied met max. 30 ex. te Zonhoven-Platwijers op 17 okt, 26 ex. te Zolder-Terlaemen op 28 okt (M. Lodewijckx en C. Onkelinx) en 40 ex. te Zonhoven-Wijvenheide op 24 nov (C. Onkelinx). Opvallende slaappleaantallen betroffen max. 23 ex. te Sint-Agatha-Rode-Grootbroek in de periode van 23 sep tot 4 okt (H. Roosen) en 15 ex. te Mol op 24 nov (L. Peeters). Aan de kust werd het grootste aantal vastgesteld te Uitkerke-Uitkerkse Polder op 14 okt met 11 ex. (F. Doyen en G. De Clercq).

Tussen 11 jul en 25 nov werden op de trekposten in totaal 2.018 overtrekkende **Blauwe Reigers** *Ardea cinerea* getoed. Op 13 okt trokken 157 ex. over Vlaanderen, maar de doortrekkende viel iets vroeger nl. op 23 sep met 258 ex.! De hoogste dagmaxima werden opgetekend te Boekhoute-Oesterputbrug (33 ex. op 13 okt) en te Zeebrugge-De Fonteintjes (55 ex. op 5 aug) (TTNL).

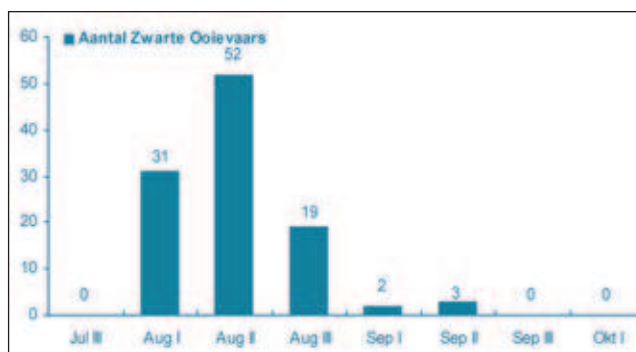
In totaal werden 62 **Purperreigers** *Ardea purpurea* waargenomen (w.o. mogelijke

dubbeltellingen) (kaart 2), waarvan veruit het merendeel in augustus en slechts 14 ex. in september (figuur 1). Juli-waarnemingen waren er op 21 jul te Lille/Gierle1 juv. (R. Aeschlimann), op 29 jul te Avelgem-Achterdries (D. Libbrecht) en op 31 jul te Lokeren-Molsbroek 2 juv. (J. Everaert). De grootste groepen trokken op 2 aug over Zeebrugge-De Fonteintjes 5 ex. (P. D'Hoore) en op 3 sep over Kalmthout/Kijkuit 4 ex. (G. Vermeersch). Een late juv. liet zich nog bewonderen op 2 okt te Kallo/Melsele-Groot Rietveld (J. Vanwynsberghe, A. Vervoort en C. De Buyzer). Na enkele zomerwaarnemingen in het begin van juli werden tussen 1 aug en 17 sep in totaal niet minder dan 107 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* waargenomen (kaart 3 en figuur 2). De grootste groep betrof 6 ex. over Kessel-Lo op 6 aug (F. Lerouge). Vermeldenswaard is ook een gemengde groep van 19 "ooievaars" op 21 aug boven Lille waaronder meerdere Zwarte Ooievaars doch het juiste aantal kon niet worden bepaald (P. De Cnodder). In oktober vlogen nog 3 ex. op 7 okt over Liedekerke-RWZI (med. Natuurpunt Vogellijn) en 1 ex. op 14 okt over Heverlee/Bertem (G. Bleys).

De waarnemingen van solitaire of kleine groepjes **Ooievaars** *Ciconia ciconia* vóór 5 aug kunnen grotendeels worden beschouwd als zomerwaarnemingen van rondzwervende ex. Tussen 5 aug en 28 nov werden 1.446 ex. waargenomen (dubbeltellingen mogelijk en excl. projectvogels van Het Zwin en Planckendael) (kaart 4), met het hoogtepunt van de trek eind augustus (figuur 3). Er werden 25 groepen van >10 ex. waargenomen met groepen $\geq$ 50 ex. op 21 aug langs de E34 te Ranst 50 ex. (med. E. Van Audenhove) en te Boortmeerbeek 74 ex. (H. Neujens), van 21 t/m 23 aug te Kinrooi 176 ex., de grootste groep ooit geregistreerd in België; op 23 aug vlogen hiervan 90 ex. over Neeroeteren (G. Knoops, C. Slevén, D. Damiaens, J. Vreken en J. Sanders), op 24 aug over Maasmechelen-Mechelse Heide 87 ex. (T. Pattyn en M. Talaska) en op 28 aug over Denderleeuw 87 ex. (H. Culo). Doortrekkende **Lepelaars** *Platalea leucorodia* kenden twee noemenswaardige pieken: 104 ex. op 12 sep over Zeebrugge-De Fonteintjes (P. D'Hoore) en 170 ex. op 16 sep over De Panne (K. Verschoore). De laatste trekker werd op 25 okt opgetekend te Zeebrugge-De Fonteintjes (P. D'Hoore, J.

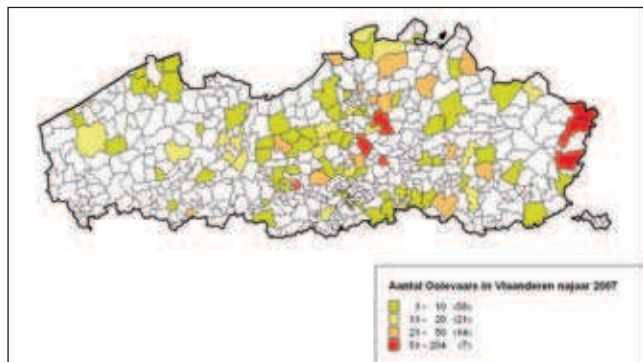
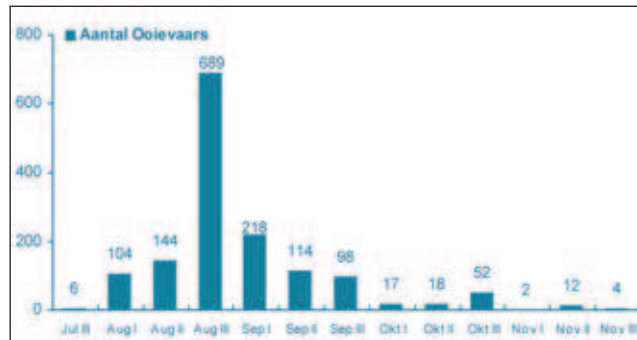

Kaart 3. Zwarte Ooievaar *Ciconia nigra* najaar 2007.

Figuur 2. Zwarte Ooievaars *Ciconia nigra* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Kaart 4. Ooievaar *Ciconia ciconia* najaar 2007.Figuur 3. Ooievaars *Ciconia ciconia* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Debuck en J. Desmet). De plek bij uitstek om een grote groep pleisterende vogels te zien was traditioneel Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk met max. 45 ex. op 17 aug (B. Deduytsche en W. Roelant). Buiten de Beneden Schelde waren er in het diepere binnenland enkel waarnemingen van 2 overtrekkende ex. te Brecht-Groot Schietveld (D. Symens, W. Sluis, Y. Coenraeds en H. Nuytemans) en meerdere waarnemingen te Wintam met max. 4 ex. op 5 okt op het Noordelijk Eiland (B. De Keersmaecker). In november was er nog één waarneming: 10 ex. te Uitkerke-Uitkerkse Polder op 18 nov (F. Beidts, D. Content, G. Declercq en L. Lybeer).

Verrassend was de waarneming van een voorbijtrekkende juveniele **Europese Flamingo** *Phoenicopterus roseus* (BAHC) langs Nieuwpoort op 30 okt (D. Herman en J. Bertrands).

ZWANEN, GANZEN en EENDEN

Op de Vlaamse telposten werden in oktober-november in totaal 211 **Kleine Zwanen** *Cygnus bewickii* op trek genoteerd, waarvan 132 ex. over Boekhoute-Oesterputbrug en de volgende trekkers elders in het binnenland: Antwerpen-Hobokense Polder (5), Kalmthout-Grenspark (19), Brecht-Groot Schietveld (7), Hoogstraten-Meer (9), Arendonk-De Brakeleer (15), Wintam (5), Tienen (15) en Ophoven-Geistingen (4). De eerste vogel, een gekwetst ex., arriveerde op 12 okt te Doel-Prosperpolder (B. Deduytsche, G. Spanoghe, K. Hessel e.a.), gevolgd door 3 overtrekkende ex. op 18 okt resp. over Brecht-Groot Schietveld (P. Symens, W. Sluis, H. Don, K. Dierckx en Y. Coenraeds) en over Kalmthout-Grenspark (J. Jacobs en J. Goovaerts). Het jaarlijks terugkerende koppel arriveerde te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk in het gezelschap van 5 juv. op 21 okt (W. Verschuieren, S. Baeten, W. De Rouck, N. De Wilde en W. Roelant). Vervolgens werd de soort tijdens de 3de decade van oktober op een 12-tal plaatsen

genoteerd, met max. 99 ex. te Antwerpen-De Kuifeend op 26 okt (B. Vogels), 15 ex. over Arendonk-De Brakeleer op 28 okt (L. Vandael, R. De Laat, T. Snoeckx, F. Loyens en M. Vanherck) en 10 ex. te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk verjaagd door voormelde aanwezig familie (W. Verschuieren). Op 7 nov pleisterde een groep van 35 ad. te Kieldrecht (J. Van Impe) die aangroeide tot max. 59 ex. op 14 nov (B. Deduytsche). Eind november verschenen de grote aantallen in de Oost-Vlaamse Polders: 461 ex. te Boekhoute op 22 nov (B. Deduytsche en W. Hamelinck) en 535 ex. te Watervliet op 24 nov (W. Hamelinck).

Reeds op 5 okt vlogen 5 **Wilde Zwanen** *Cygnus cygnus* over Puurs (P. Mees) gevolgd door 1 ex. over Arendonk-De Brakeleer op 23 okt en een groep van 15 ex. over Brecht-Groot Schietveld op 28 okt (TTNL). Op 3 nov vloog 1 juv. op in Vrouwen-De Blankaart (W. Packet), op 5 en 12 nov vlogen resp. 9 en 2 ex. over Beerse-Het Blak, op 6 en 12 nov resp. 2 en 4 ex. over Arendonk-De Brakeleer en op 16 nov 5 ex. over Relegem/Asse-Kruiskouter (TTNL). Een **Taigarietgans** *Anser f. fabalis* (BAHC) vloog op 4 nov laag over Genk-De Maten (C. Vanderydt en M. Lodewijckx).

De eerste **Toendriarietgans** *Anser f. rossicus* vlogen op 6 okt over Kalmthout-Grenspark (H. en J. Jacobs), op 7 okt over Lommel-Maatheide 18 ex. (E. Vaes, W. Langhans, N. Venema en E. en P. Van Audenhove) en op 8 okt over Brecht-Groot Schietveld 2 ex. (P. Symens, W. Sluis, Y. Coenraeds, J. Van Ammel en J. De Ridder) met op 19 okt reeds 143 ex. over Lommel-Maatheide (L. Peeters en M. Vermeulen). De eerste **Kleine Rietgans** *Anser brachyrhynchus* werden in de kustpolders gezien op 9 okt 4 ex. (E. Kuycken en C. Verscheure). Opvallende aankomsten werden vastgesteld op 19 okt met 491 ex. over Zeebrugge-De Fonteintjes (P. D'Hoore) en op 4 nov met 519 ex. over Boekhoute-Oesterputbrug (W. Hamelinck en P. Dhaluin). In het diepere binnenland

werden trekkers gezien op 6 nov over Bornem-Fort 39 ex. (J. Reyniers), op 13 nov te Sint-Agatha-Rode-Grootbroek 3 ad. (F. Fluyt) en op 16 nov te Arendonk-De Brakeleer (R. De Laet, L. Vandael, F. Daemen en F. Loyens).

De eerste **Kolganzen** *Anser albifrons* verschenen reeds in september: op 12 sep te Beveren-Doelpolder-Noord (B. Deduytsche), op 16 sep over Bredene (E. Vanloo) en op 27 sep te Diksmuide (K. Devos) en over Boekhoute-Oesterputbrug (W. Hamelinck), met eveneens vroege trekkers op 1 okt over Zeebrugge-De Fonteintjes, op 4 okt over Arendonk-De Brakeleer 3 ex. en Geistingen-Uiterwaarden 6 ex., op 5 okt over Zeebrugge-De Fonteintjes 6 ex., Brecht-Groot Schietveld 11 ex., Arendonk-De Brakeleer 6 ex. en Lommel-Maatheide 11 ex. en op 6 okt reeds 79 ex. over 11 trektelposten (TTNL).

Op 20 okt vloog een **Dwerggans** *Anser erythropus* (BAHC) over Genk-De Maten (C. Vanderydt en S. Vangompel). In totaal werden op de Vlaamse trektelposten 35.417 **Grauwe Ganzen** *Anser anser* geteld (w.o. mogelijke dubbeltellingen) met max. 3.809 ex. over Brecht-Groot Schietveld. De hoogste dagmaxima werden genoteerd op 20 okt met resp. 1.754 en 1.345 ex. over Harelbeke-De Gavers en Sint-Denijs en op 4 nov met resp. 1.479 en 1.062 ex. over Sint-Denijs en Brecht-Groot Schietveld (TTNL).

Vermeldenswaard was de zuidwaarts trekkende groep van 126 **Brandganzen** *Branta leucopsis* op 12 nov over Brecht-Groot Schietveld (G. Steel).

De eerste **Rotgans** *Branta bernicla* vloog op 11 sep langs Oostende (S. Baeten en W. De Rouck). Het dagmaximum betrof 1.150 ex. op 11 nov langs De Panne (D. D'Hert, D. Verbelen, G. Spanoghe, P. Adriaens en P. Vantiegheem).

Een **Witbuikrotgans** *Branta bernicla hrota* (BAHC) vloog op 10 nov langs De Panne (D. D'Hert, S. Feys, M. Schurmans en H. Verstraete).

Op 11 nov trokken grote aantallen **Bergeenden** *Tadorna tadorna* langs de kust: 668 ex. langs Raversijde en 647 langs De Panne (TTNL).

Van 3 jun tot 15 aug verbleef een koppel **Smienten** *Anas penelope* te Antwerpen-De Kuifeend met aldaar 3 ex. op 15 aug (L. Benoy en J. Van Ammel) met eveneens augustuswaarnemingen op 17 aug te Verrebroek-Verrebroekse Plassen (S. Baeten en G. Van den Heuvel), van 22 tot 25 aug te Gent-Bourgoyen (B. Deduytsche) en op 29 aug te Kallo/Melsele-Groot Rietveld en te Kieldrecht-Putten West (S. Baeten).

Een ♂ **Amerikaanse Wintertaling** *Anas carolinensis* (BAHC) was van 14 tot 18 nov aanwezig te Brecht-Hoofsweer (J. Scheirs, G. Laurijssens, C. De Groof, G. Vermeersch en G. Driessens).

De grootse najaarsconcentratie aan **Zomertalingen** *Anas querquedula* betrof 12 ex. op 15 aug te Antwerpen-De Kuifeend (L. Benoy en J. Van Ammel).

Traditiegetrouw waren hoge aantallen **Slobeenden** *Anas clypeata* aanwezig te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk met max. resp. 1.514, 1.415 en 1.186 ex. op 30 sep, 7 en 13 okt (W. Verschuieren).

Krooneenden *Netta rufina* werden op 12 locaties gemeld: Diksmuide, Beernem, Nazareth, Beveren, Antwerpen, Schoten, Walem, Tienen, Oud-Heverlee, Lommel, Schulen, Zonhoven en Dilsem-Stokkem.

Witooggeenden *Aythya nyroca* waren aanwezig op 26 okt te Harelbeke-De Gavers 2 ex. (F. Goussaert), op 31 okt te Kalmthout-Grenspark 1 ♂ (H. Voet), op 7 nov te Brecht-De Leeuwerik 1 ♂ (J. Scheirs) met dezelfde vogel van 14 tot 18 nov te Brecht-Hoofsweer (J. Scheirs e.a.), van 12 tot 18 nov te Harelbeke-De Gavers 2 ♂ + 1 ♀ (F. Goussaert), op 17 nov te Walem-Grote Plas 1 ♂ (A. Holvoet en G. Willem) en te Duffel-AWW 1 ♂ (D. Colin, J. Tafforeau en K. Van Asten), op 18 nov te Zonhoven-Wijvenheide (C. Onkelinx) en op 25 nov te Nazareth-Callemeie 2 ex. (D. De Groote).

In het binnenland werden **Toppers** *Aythya marila* genoteerd op 21 okt te Dilsen-Stokkem 1 ♀ (G. Beckers), op 25 okt te Boorseme (G. Beckers), op 3 en 4 nov te Lille-E3 put resp. 1 ♀ en 2 ♀♀ (P. De Cnodder), op 5 nov te Beerse-Het Blak 4 ex. (P. Prinsen), van 8 tot 25 nov te Maaseik-Uiterwaarden (M. Opdenacker en J. Gabriëls), op 11 nov te Stokkem-Gralex (G. Beckers), op 16 nov te Machelen 1 ♀ (E. Toorman), van 20 tot 23 nov te Destelbergen 1 ♂ (L. Teugels en B. Cottele) en van 21 tot 28 nov te Vilvoorde 1 ♀ (R. De Boom en E. Toorman).

Een juv. **Eider** *Somateria mollissima* was aanwezig te Merelbeke-Ringvaart op 8 nov (J. Soors)

Ijseenden *Clangula hyemalis* werden waargenomen van 1 tot 4 nov te Oostende-Spuikom 1 juv. (P. Adriaens, L. Lens, R. François en K. Hessel), met aldaar opnieuw 1 ex. op 18 nov (S. Cooleman) en op 6 nov zowel langs De Panne als langs Oostende 2 langstreckende ex. (D. D'Hert, J. Buckens, K. Lambeets, K. Debusschere e.a.).

Zwarte Zee-eenden *Melanitta nigra* werden in het binnenland genoteerd te Diksmuide-Spaarbekken op 5 en 16 nov resp. 2 en 1 ex. (K. Devos), te Harelbeke-De Gavers van 17 nov tot in december 2 ex. (F. Goussaert e.a.), te Doel op 7 sep 1 ex. langsvliegend (W. De Rouck), te Antwerpen-Hooge Maey op 17 nov 1 ♀ (D. De-wilde), te Broechem-AWW op 30 nov 1 ♀ (J. Scheirs), te Lier/Duffel op 12 nov. 1 ex. overvliegend (D. Colin en J. Tafforeau), te Neerijse-Grote Bron op 1 nov 1 ♀ + 1 juv. (L. Hendrickx) en te Houthalen-Kelchtheroef op 7 nov 2 ex. (C. Van Ackere, G. Beckers en E. Claes).

Grote Zee-eenden *Melanitta fusca* werden gezien langs de kust te De Panne op 6, 8, 11 en 26 nov resp. 1, 1, 4 en 4 ex. (D. D'Hert, K. Debusschere, C. Cottele, G. Spanoghe, A. Holvoet e.a.), te Wenduine op 28 en 30 okt en 10 nov resp. 3, 1 en 1 ex. (J. Elst, J. Demey, M. Ferdinande, J. Van-wynsberghe en G. Vergauwen) en te Oostende op 7 en 25 nov resp. 5 en 8 ex. (S. Cooleman en F. Doyen). In het binnenland waren er waarnemingen te Harelbeke-De Gavers op 20-21 nov 14 ex. waarvan 2 ex. bleven tot in december (P. Allegaert, F. Goussaert en Y. Baptiste) en te Duffel-AWW van 17 nov tot in december 1 ♀ (D. Colin, J. Tafforeau en K. Van Asten).

In september werden reeds **Brilduikers** *Bucephala clangula* genoteerd op 1 sep te Kalmthout-Grenspark 1 ♀ (H. Voet), van 13 tot 22 sep te Nazareth-Callemeie 1 ♂ (B. Deduytsche), op 14 sep te Evergem (K. Janssens), op 24 sep te Genk-De Maten 1 ♀ (C. Vanderydt), op 29 sep te Lier/Duffel 1 ♀ (D. Colin) en van 30 sep tot 4 okt te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk 1 juv. (W. Verschuieren).

De eerste **Middelste Zaagbekken** *Mergus serrator* verschenen op 13 sep te Heist 1 ♀ (W. Vansteenlant) en op 21 sep te Oostduinkerke 1 ♀ (W. Vansteenlant). In het binnenland waren er waarnemingen op 4 okt te Lommel 1 ex. overvliegend (L. Peeters, M. Van Meeuwen, T. Van de Venne, E. Vaes e.a.), op 27 okt te Dilsen-Stokkem-Uiterwaarden 1 ♀ overvliegend (G. Beckers), van 6 t/m 10 nov te Mol/Rauw 1

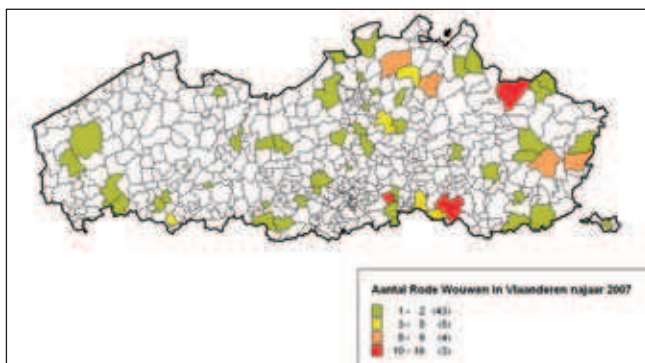
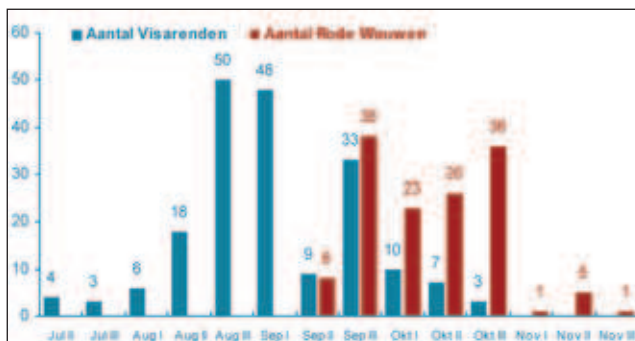
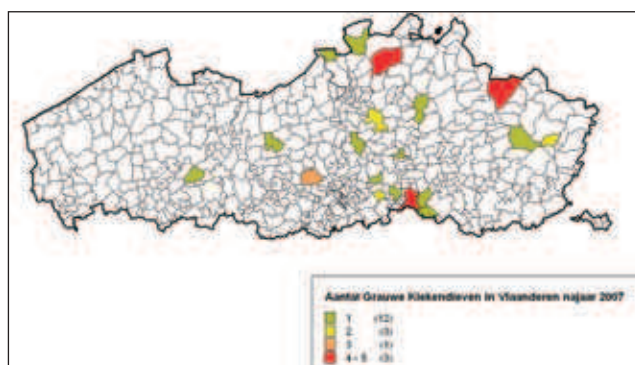
ad. ♀ (L. Peeters en M. Vermeulen), van 14 tot 17 nov te Herk-de-Stad-Schulbroek 1 ♀ (K. Leysen), op 16 nov te Mechelen-Mechels broek 1 ex. overvliegend (K. Lossy) en op 23 nov te Lommel-Maatheide 1 ad. ♂ + 2 ♀-kleed naar W (L. Peeters en M. Huysmans).

ROOFVOGELS

Hoge dagtotalen **Wespendieven** *Pernis apivorus* (>10 ex.) werden genoteerd op 3 aug en 18 aug te Lier-Anderstad resp. 15 en 27 ex. (W. De Rouck, G. en F. De Vos, E. en T. Van Marck en D. Colin) en op 18 aug te Brecht-Groot Schietveld 15 ex. (D. en P. Symens). In de derde decade van augustus was er sprake van een naar Vlaamse normen zeer opmerkelijke doortrek, met name op 23 en 24 aug, toen maar liefst resp. 658 en 123 ex. werden geteld! Op zes plaatsen werden op deze data dagtotalen van >50 ex. genoteerd, met als maxima 107 ex. te Wilslele (S. D'Hont) en 144 ex. (grootste groep 35 ex.) te Lommel-Maatheide (L. Peeters, T. Jansen, E. Vaes, W. Langhman en M. Vermeulen), beide op 23 aug. Op 26 aug werden nog hoge dagtotalen geteld te Oud-Turnhout 16 ex. (TTNL) en te Maasmechelen 12 ex. (I. Meers, T. Pattyn, M. Talaska, G. Beckers en D. Damiaens). Vermoedelijk betrof het de sterkste najaarstrek die ooit in Vlaanderen werd geregistreerd van de soort! De najaarstrek-tellingen leverden in totaal 957 ex. op voor gans Vlaanderen (TTNL), een zeer hoog najaarstotaal. Na 20 okt was er nog een waarneming op 21 okt te Berlare 1 juv. (R. Van Onderbergen, J. Everaert, S. Thibau, A. Van Doorselaer, L. Willems e.a.).

Er waren naar verhouding veel najaars-waarnemingen van **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans*: op 5 aug te De Haan (W. Pauwels), te Asse (M. Janssens en M. De Coninck), te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk (N. De Wilde en W. Verschuieren), op 7 aug te Opwijk (J. Helpers), op 12 aug te Verrebroek (R. de Smet, S. Baeten en G. Van den Heuvel), op 16 aug te Gruitrode (M. Huysmans), op 18 aug te Hoeke (G. Burggraave), op 28 aug te Mariakerke (B. Cottele) en op 20 sep te Groot-Bijgaarden (NP-Vogellijn). Twee zeer late vogels werden gemeld op 28 okt te Teuven (D. Desmet en D. Huysentruyt) en op 11 nov te Boutersem (A. Roelants). Met deze elf waarnemingen zet de stijgende trend van de najaarswaarnemingen, die zich sinds een aantal jaren lijkt te ontwikkelen, schijnbaar door.

Na een duidelijke dip in het najaar van 2006 bereikte het aantal **Rode Wouwen** *Milvus milvus* in 2007 opnieuw een hoog niveau, met in totaal 138 ex. (w.o. mogelijk

Kaart 5. Rode Wouw *Milvus milvus* najaar 2007.Figuur 4. Rode Wouwen *Milvus milvus* en Visarenden *Pandion haliaetus* in Vlaanderen in het najaar 2007.Rode Wouw *Milvus milvus* juv. en Zwarte Kraai *Corvus c. corone*.
21 okt 2007, Wannegem-Lede (O) (Foto: Bart Heirweg)Kaart 6. Grauwe Kiekendief *Circus pygargus* najaar 2007.

ke dubbeltellingen) (kaart 5). Er waren twee doortrekkieken merkbaar, in de laatste decade van september en in de laatste decade van oktober (figuur 4). Het hoogste dagtotaal werd genoteerd op 9 okt te Tienen 4 ex. (M. Vandeput en K. Boux). Met vijf waarnemingen was 2007 een goed najaar voor **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* (BAHC): op 20 okt te Hoogstraten/Wortel (S. Leestmans), op 21 okt te Wervik (O. Dochy, K. Goemaere, C. Dewanckel en R. Lauwers), op 24 okt te Boekhoute (P. Dhaluin, W. Hamelinck en L. Bekaert), op 28 okt te Kessenich (G. Sleven) en op 23 nov te Hechtel-Eksel (J. Wellekens, M. Van Waerebeke, J. Gorissen, S. Luyckx en P. Schuurmans). Een vermoedelijk exemplaar werd op 15 nov gemeld te Geel (D. Schoofs).

Op 20 okt werd een immature **Slangenarend** *Circaetus gallicus* (BAHC) waargenomen te Zedelgem (J. Mylle). Een mogelijke waarneming van 2 ex. vond plaats op 22 aug te Kessenich (M. Opdenacker). In totaal werden slechts 382 **Bruine Kiekendieven** *Circus aeruginosus* genoteerd tijdens de najaarstrekkingen, een zeer laag aantal in vergelijking met vorige jaren. De piek van de doortrek was omstreeks half september (TTNL). Augustuswaarnemingen van **Blauwe Kiekendief** *Circus cyaneus* vonden plaats

op 2, 12 en 17 aug te Brecht-Groot Schietveld resp. 1 ♂-kleed, 1 ♀ en 1 juv. (H. Nuytemans, J. De Ridder en P. Symens), op 6 aug te Tienen (M. Vandeput), op 17 aug te Doel 1 juv. (S. Baeten en G. Van den Heuvel), op 21 aug te Uitkerke (W. Vansteelant) en op 21 aug te Honsem 2 ex. (M. Vandeput, K. Boux, R. Guelinckx en J. Van Den Bogaert). Tijdens de najaarstrekkingen werden in totaal 213 ex. waargenomen, met een piek in de laatste decade van oktober (TTNL).

In de periode 4 aug-7 okt werden in totaal 35 **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* waargenomen (kaart 6). Dit is het hoogste najaarstotaal van de laatste zes jaar in Vlaanderen. De derde decade van augustus was de beste periode (22 ex.). In oktober werden nog drie exemplaren gemeld: op 1 okt te Brecht-Groot Schietveld 2 ex. (juv en ♀-kleed) (P. en D. Symens en Y. Coenraerts) en op 7 okt te Berlare juv. (J. Everaert, R. Van Onderbergen, A. Van Doorselaer, M. Engelbeen en L. Willems). Van 25 ex. is de leeftijd en/of het geslacht bekend: 17 juv., 2 2dejaars ♂♂, 5 ad. ♂♂ en 1 ad. ♀. Vermeldenswaardig is de concentratie van tot minstens 5 ex. (alle juv.) in de periode 20-26 aug te Honsem (F. De Schampelaere, P. Smets, E. Hoebrechts, S. Peeters, J. Vanautgaerden e.a.). Het najaar van 2007 leverde drie waarne-

mingen van **Steppiekiekendief** *Circus macrourus* (BAHC) op: op 8 aug te Koksijde 1 ad. ♂ ZW (D. D'Hert), op 22 okt te Genk 1 juv. (G. Beckers, C. Vanderydt en S. Raymaekers) en op 24 okt te Lommel (M. Huysmans).

Najaarstrekkingen leverden een totaal van 4.236 overtrekkende **Sperwers** *Accipiter nisus* op (TTNL), met een drietal pieken, op 5-7 okt, op 13-14 okt en vooral op 18-23 okt. De beste trekdag was 14 okt, met in totaal 388 ex. Het enige dagaantal van >40 ex. werd genoteerd op 13 okt te Sint-Denijs 46 ex. (E. Desmet, J. Nuttin, O. Dochy, D. Decoene en P. Debaene). In totaal werden tijdens de najaarstrek 7.563 **Buizerds** *Buteo buteo* op doortrek gemeld (TTNL), met een drietal pieken, op 5-7 okt, op 13-14 okt en vooral op 18-23 okt. De beste trekdag was 21 okt, met in totaal 1.101 ex. Dagaantallen van >100 ex. werden genoteerd op 10 okt te Tienen 109 ex. (E. Hoebrechts en M. Vandeput) en op 21 okt te Kalmthout 116 ex. (J. Jordaens, J. en H. Jacobs, P. Mortelmans, J. De Bie e.a.). Vanaf de tweede helft van oktober vond een influx van **Ruigpootbuizerds** *Buteo lagopus* (BAHC) plaats. Deze influx wordt apart besproken.

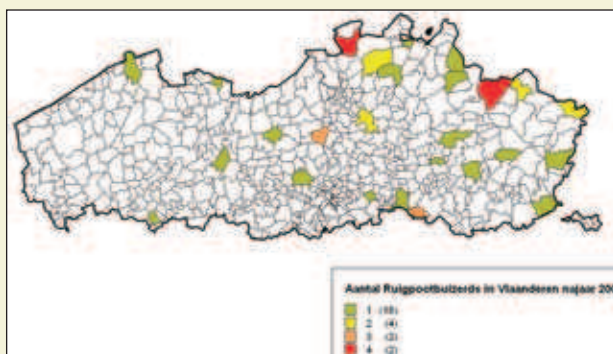

Opmerkelijke influx van Ruigpootbuizerds eind oktober 2007

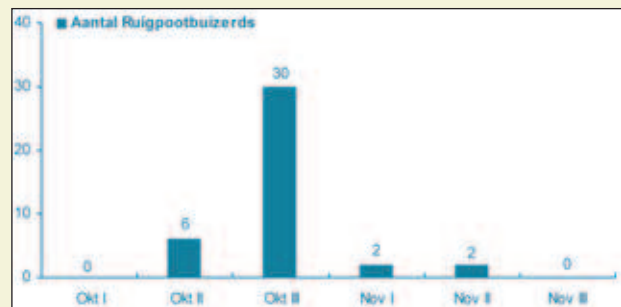

Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus*. juv. 23 okt 2007, Relegem-Kruiskouter (VB) (Foto: Axel Smets)

Tijdens het najaar 2007 was er een naar Vlaamse normen opmerkelijke influx van Ruigpootbuizerds *Buteo lagopus*, met in totaal 40 exemplaren (kaart 7). De eerste waarneming vond plaats op 13 okt; het merendeel van de waarnemingen (75 %) stamt uit de derde decade van oktober (figuur 5), met een duidelijke piek op 21-23 okt, toen 23 vogels werden waargenomen. In de laatste dagen van oktober nam het aantal waarnemingen al opnieuw af, en in november volgden nog slechts vier waarnemingen. Van 19 vogels werd de leeftijd en/of het geslacht bepaald: 15 juvenielen en 4 adulten (2 ♂♂, 1 ♀, 1 onbepaald). In tabel 1 is de verdeling van het aantal exemplaren over de verschillende Vlaamse provincies te zien. De nadruk van de influx lag duidelijk op de provincies Antwerpen en Limburg. Hieruit blijkt dat de influx in noordoostelijk Vlaanderen min of meer tot stilstand kwam. Meerdere waarnemingen hadden betrekking op vogels die terug noordwaarts trokken. Dit wordt bevestigd door het beeld in de rest van België in het najaar van 2007: één waarneming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en slechts één zekere waarneming in Wallonië (www.aves.be). In Frankrijk was evenmin sprake van hogere aantallen dan gewoonlijk: voor de hele periode oktober - april werden 12 waarnemingen gehomologeerd, een gemiddeld cijfer (med. W. Belis). In Nederland werden wel hogere aantallen dan gewoonlijk gemeld, met een piek omstreeks half oktober. Via www.trektellen.nl werden in totaal 48 exemplaren gemeld in Nederland, met grote voor-sprong het hoogste najaarscijfer voor de periode 2000-2007. Het hoge Vlaamse totaal kan ook worden gerelateerd aan grote

Kaart 7. Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus* najaar 2007.

Figuur 5. Ruigpootbuizerds *Buteo lagopus* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Tabel 1. Overzicht van aantal exemplaren van Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus* in het najaar van 2007.

Provincie	Aantal exemplaren
Limburg	13
Antwerpen	15
Vlaams-Brabant	7
Oost-Vlaanderen	3
West-Vlaanderen	2
Totaal	40

aantallen op het befaamde trektelpunt van Falsterbo in Zuid-West-Zweden. Hier werd in het najaar van 2007 een hoog aantal van 1.165 Ruigpootbuizerds geteld, wat heel wat meer is dan het seizoensgemiddelde van 616 ex. voor de periode 2000-2007 (<http://www.skof.se/fbo/index.php>). De stille hoop dat deze najaarsinflux eindelijk nog eens zou leiden tot een goede winter voor Ruigpootbuizerds in Vlaanderen kwam jammer genoeg niet uit. Het ging om de grootste influx van Ruigpootbuizerds sinds de winter 1996-1997. Sinds deze laatste winter werd in geen enkel jaar in de periode okt-mei >30 ex gemeld (Faveyts & De Smet 2007). Een totaal van 40 vogels op amper enkele weken tijd, zoals in het najaar van 2007, is dan ook zeer uitzonderlijk!

Alle waarnemers worden aangespoord om een verslag van hun waarneming in te dienen bij het BAHC. Ruigpootbuizerd is een beoordeelsoort; door het indienen van zo veel mogelijk waarnemingen kan deze influx zo adequaat mogelijk gedocumenteerd worden.

Bronnen:

Faveyts W. & De Smet G. 2007. Zeldzame roofvogels in Vlaanderen. In: Leysen K., Robbrecht G., Herremans M., Faveyts W. & M. Berkvens 2007. Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. *Natuur.oriolus*, 73 (3), 75-88.

Op 27 aug vloog een **grote arend** *Aquila species* in ZZO-richting over Heist-op-den-Berg (W. Van Assche).

Dwergarenden *Hieraetus pennatus* (BAHC) werden gemeld op 21 sep te Oostduinkerke (J. Demey) en op 7 okt te Bornem (K. Grolus, L. Dewit, C. Coeckelbergh, H. Mees en H. D'Hertefeld). Vanaf juli tot eind oktober werden in totaal 191 **Visarenden** *Pandion haliaetus* genoteerd in Vlaanderen (w.o. mogelijke dubbeltellingen) (kaart 8), een tamelijk laag aantal in vergelijking met voorbije najaren. Er waren opmerkelijk minder vogels dan gewoonlijk in oktober. De trek piekte in de laatste decade van augustus en de eerste decade van september, met een tweede, kleinere piek in de laatste decade van september (figuur 4). Het hoogste dagtotaal betrof 5 ex. op 8 sep te Lommel – Kristallijn (E. Vaes, E. Van Audenhove, W. Langmans, L. Peeters, N. Venema e.a.). Het exemplaar dat reeds van begin juli in de Leuvense Dijlevallei ver-

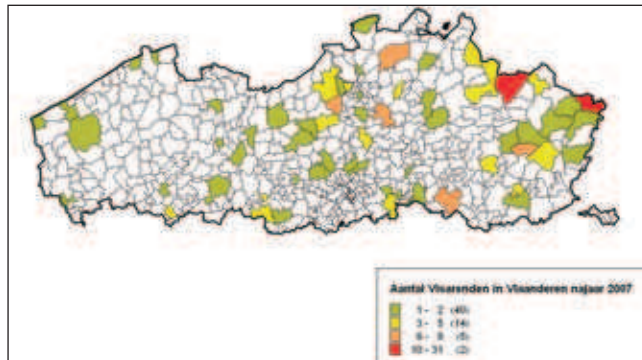
Visarend *Pandion haliaetus*. 17 sep 2007, Mol (A) (Foto: Marc Van Meeuwen)

toefde (zie seizoenoverzicht zomer 2007 in *Natuur.oriolus* 74(2): 56-63) bleef daar tot ten minste 26 jul aanwezig (J. Nysten, J. Rutten, W. Maes, S. D'Hont, M. Van den Eynde e.a.). Van 15 tot 30 okt pleisterde een weinig schuwe juv. op het recreatiedomein De Gavers te Onkerzele-Geraardsbergen (W. Faveyts, L. Favijs, J. Van Holen, L. Van Holen, T. Van Muylem e.a.).

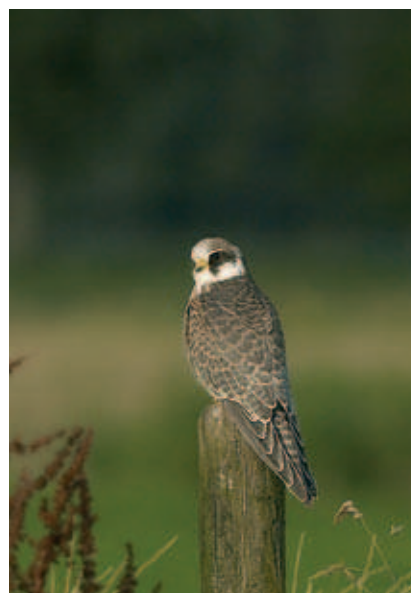
Waarnemingen van **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* waren er op 23 aug te Knokke 1 juv. ZO (H. Verstraete), op 25 aug te Kortrijk 1 juv. ZO (M. Demeulemeester), op 30 sep te Ekeren 1 juv. (R. Encelado) en op 4 okt te Boekhoute 1 juv. (W. Hamelinck en L. Bekaert). Van 30 aug tot 11 sep pleisterde een makke juv. te Kalken-Kalkense Meersen (M. Van den Bril, G. Vergauwen, G. en F. De Vos, J. Vanwynsberghe e.a.).

Vanaf eind augustus (drie waarnemingen in deze maand) werden in totaal 463 **Smellekens** *Falco columbarius* gemeld (weliswaar met mogelijke dubbeltellingen) (kaart 9). Dit betreft het hoogste najaarstotaal van de laatste zes jaren. De piek viel in de eerste decade van oktober (figuur 6), met eveneens hoge aantallen in de laatste decade van september en de tweede decade van oktober. Het hoge aantal van 116 ex. in de laatste decade van september is opvallend; dit is maar liefst ongeveer vier maal zo veel als de aantallen voor deze decade in de voorbije jaren. Het hoogste dagaantal werd genoteerd op 28 sep te Lommel-Kristallijn 10 ex. (M. Vermeulen, L. Peeters en E. Van Audenhove).

Late **Boomvalken** *Falco subbuteo* werden gezien op 11 okt te Tiegem (C. Van De Ginste), op 12 okt te Koningshooikt (J.

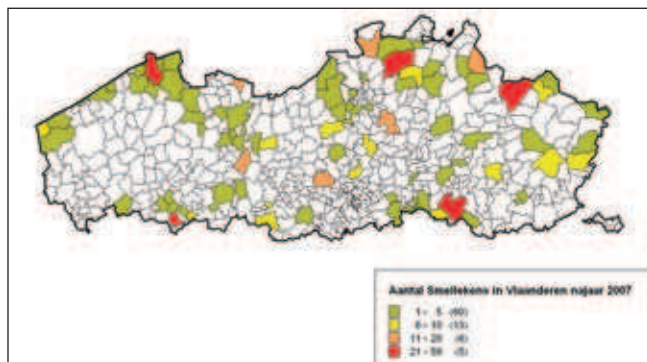

Kaart 8. Visarend *Pandion haliaetus* najaar 2007.

Roodpootvalk *Falco vespertinus*. juv. 8 sep 2007 Kalken-Kalkense Meersen (O) (Foto: Marc Van den Bril)

Tafforeau), op 13 okt te Beerse (J. Mangelschots, F. Bartholomeeusen en H. Van Laer) en te Kieldrecht ((J. Goossens, W. Van Den Bossche, K. Claus en L. Janssens), op 13 okt en 14 okt te Koksijde resp. 3 en 2 ex. (D. D'Hert), op 14 okt te Kalmthout (J. Jacobs, B. Vogels en P. Snels) en te Lommel-Maatheide (M. Van Mierlo), op 18 okt te

Kaart 9. Smelleken *Falco columbarius* najaar 2007.

Figuur 6. Smellekens *Falco columbarius* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Drongen (G. Spanoghe), op 21 okt te Grimbergen (J.-P. Verduystert, E. Maex, W. Laurens, F. Wyns en F. Van Den Houtte) en te Bornem (H. Mees, K. Grolus, C. Coeckelbergh, J. Reyniers en F. Hermans). In totaal werden tijdens de najaarstrektellingen 290 exemplaren opgemerkt (TTNL). In totaal werden tijdens de najaarstrektellingen in Vlaanderen 601 **Torenvalken** *Falco tinnunculus* geteld (TTNL).

Slechtvalken *Falco peregrinus* blijven het uitstekend doen in Vlaanderen, met meldingen van in totaal minstens 75 locaties. De najaarstrektellingen in Vlaanderen leverden in totaal 145 doortrekkers op (TTNL).

HOENDERS, RALACHTIGEN en KRAAN-VOGELS

Een **Kleinst Waterhoen** *Porzana pusilla* (BAHC) was op 15 jul kortstondig aanwezig te Wintam-Noordelijk Eiland (R. De Boom).

Porseleinhoenen *Porzana porzana* werden genoteerd op de volgende plaatsen (incl. ringvangsten) met vermelding van het dagmaximum indien >1 ex.: Lier-Anderstad, Wintam-Noordelijk Eiland, Gent-Bourgoyen (5), Evergem-Kluizendok (3), Affligem/Teralfene (5), Balen/Scheps (1 slachtoffer van roofvogel) en Kinrooi (4).

Kwartelkoningen *Crex crex* werden waargenomen op 16 aug te Veurne (D. D'Hert) en op 4 nov te Bredene-Esso (H. Matheve) en een verkeersslachtoffer werd gevonden te Heist-Willemspark op 30 sep (T. Goossens).

Tijdens het najaar werden "slechts" 812 **Kraanvogels** *Grus grus* waargenomen op 39 plaatsen (zie kaart 10). De eerste vogels werden genoteerd op 14 sep te Maasmechelen : 23 ex. (T. Pattyn, G. Beckers en D. Herman). De meeste trekkers passeerden in oktober (figuur 7) met een dagmaximum van 130 ex. over Brussel op 19 okt (V. Goethals en O. Dochy). De laatste waarneming betrof een overvliegend ex. op 21 nov te Bossuit (A. Vandenbulcke).

STELTLOPERS

Steltkluten *Himantopus himantopus* werden genoteerd te Veurne-decantatiebekkens vanaf 14 jul met een geslaagd broedgeval en een laatste waarneming van 2 ad. + 1 juv. op 18 aug (N. Roothaert, H. Tyteca, A. Holvoet, R.-M. Lafontaine en T. Goossens), te Lier-Anderstad op 18 jul (D. Colin), te Adinkerke op 6 sep 2 ex (M. Demeulemeester), te Zeebrugge-Achterhaven een juv. dat aldaar verbleef van 8 sep tot in december (S. D'Haese, B. Deduysche, G. Van den Heuvel, J. Elst, W. Heylen e.a.) en in de Uitkerkse Polders 1 geringd ex. na inbeslagname aldaar losgelaten op 10 sep en aldaar waargenomen tot 29 sep (D. Wybo, D. Bosman, G. De Clercq, J. Elst en W. Heylen).

Op 11 sep zaten een 1000-tal **Bontbekplevieren** *Charadrius hiaticula* te Nieuwpoort-IJzermondig (H. Tyteca). De enige binnenlandwaarneming van **Strandplevier** *Charadrius alexandrinus* werd opgetekend op 18 jul te Doornzele-Kluizendok (G. Spanoghe).

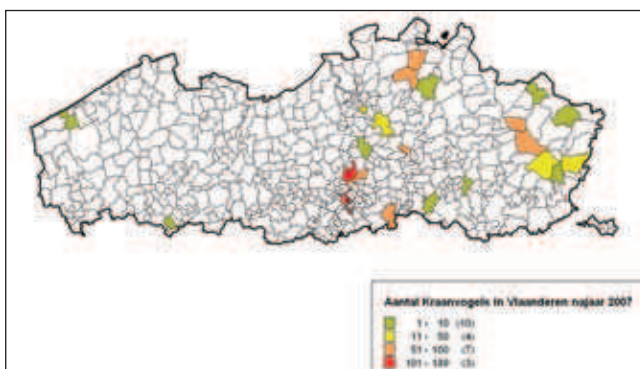
Morinelplevieren *Charadrius morinellus* werden genoteerd op 20, 21, 24, 25 en 26 aug te Honsel resp. 18, 23 waarvan 4 overvliegend, 7, 9 en 5 ex. waarvan 1 overvliegend (F. De Schampelaere, P. en E. Collaerts, E. Hoebrechts, M. Van Meeuwen e.a.), op 20, 21, 24 en 25 aug te Neerwinden resp. 21, 6, 13 en 20 ex. (P. Collaerts, P. Smets, E. Hoebrechts, M. Van Meeuwen en F. De Schampelaere), op 21 aug te Uitkerke (W. Vansteelant), op 23 aug te Oostmalle-vliegveld (P. De Cnodder) en te Viersel-Viersels Gebroekt 4 ex. (R. Vermeylen en S. Baeten), op 24 aug te Relegem/Asse-Kruiskouter (A. Smets), op 25 aug te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput), op 25 aug en 12 sep te Leefdaal (K. Moreau), op 25 en 26 aug te Outgaarden-Bosdelkouter resp. 7 ad. + 3 juv. en 3 ex. (E. en P. Collaerts, E. Hoebrechts, M. Meeuwen, F. De Schampelaere e.a.), op 26 aug en 28 sep te Lommel-Kristallijn (L. Peeters), op 28 aug te

Doornzele-Kluizendok (D. Bosman), op 30 aug te Wannegem-Lede (G. Colombie) en op 14 en 22 sep te Lier-Anderstad (D. Colin).

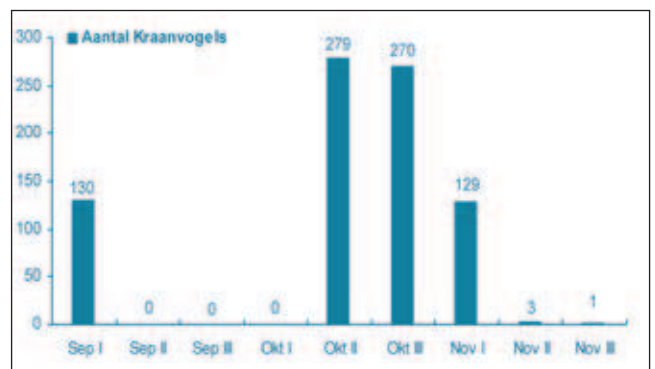
Grote groepen pleisterende **Goudplevieren** *Pluvialis apricaria* werden gezien op 16 okt te Veurne-Adinkerke 2.385 ex. en te Lampernisse 710 ex. (K. Devos). Op de trektelposten werden de grootste groepen opgetekend te Bredene op 3 en 4 nov resp. 348 en 1.369 ex. (E. Vanloo) en te De Panne op 1 nov 300 ex. (TTNL).

In het binnenland werden **Zilverplevieren** *Pluvialis squatarola* opgemerkt op 1 jul te Eksaarde (B. Roels), op 8 aug en 21 okt te Elen-Bichterweerd (T. Zeegers en G. Beckers), op 11 aug, 9 sep en 3, 7, 15 en 19 okt te Lommel-Kristallijn resp. 1, 1, 2, 2, 1 en 2 ex. (E. Vaes, E. Van Audenhove, L. Peeters, N. Venema e.a.), op 21 aug te Boekhoute-Oesterputbrug (W. Hamelinck), op 4 sep te Oostmalle-vliegveld (P. De Cnodder), op 9 sep en 25 okt te Brecht-Groot Schietveld (P. Symens en J. Elst), op 22 sep te Wintam-Noordelijk Eiland (J. Reyniers, B. en K. De Keersmaecker en W. Andries), op 23 sep te Geraardsbergen-Geitenbos (W. Faveyts, L. Favijs, L. Van Holen en J. Van Holen), op 29 en 30 sep te Zonhoven-Platwijers (M. Lodewijckx, A. Bogaerts, I. Vanvoorden, P. Bellen en G. Beckers), op 30 sep te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput) en te Beerse-Het Blak (J. Mangelschots en P. Prinsen), op 4 okt te Turnhout-De Brakeleer (T. Snoeckx, F. Daemen, F. Looyens, H. Van Laer en R. De Laat), op 7 okt te Leefdaal (F. Fluyt), op 9 okt te Harelbeke-De Gavers (J. Dekyvere en K. Verbanck), op 18 okt te Bellem (J. Versigghel), op 22 okt te Geistingen-Houbenhof (M. Opendacker) en op 23 nov te Wuustwezel (P. Symens).

Er waren heel wat waarnemingen van **Kanoeten** *Calidris canutus*: op 12 en 27 aug en 11 sep te Doornzele-Kluizendok (D. Bosman en B. Deduysche), op 15 aug te Wintam-Noordelijk Eiland (B. en K. De Keersmaecker), op 5 sep te Mol-Grote

Kaart 10. Kraanvogel *Grus grus* najaar 2007.

Figuur 7. Kraanvogels *Grus grus* in Vlaanderen in het najaar 2007.

Zandput (E. Van Audenhove en E. Vaes), op 7, 13, 19 en 20 tot 25 sep en 8 okt te Doel-Paardenschor resp. 11, 11, 15, 1 en 1 ex. (W. De Rouck, J. Van Impe, B. Deduytsche en K. Hessel), op 8 sep te Maasmechelen (G. Beckers en E. Claes), op 8 en 11 sep te Uitkerke (G. en F. De Vos, S. Feys, G. Vergauwen en J. Vanwynsberghe), op 9 en 13 sep te Sint-Agatha-Rode resp. 2 en 1 ex. (F. Fluyt), op 15 sep te Kessenich 2 ex. (B. en P. Gabriëls), op 16 sep te Lier-Anderstad (D. Colin, J. Tafforeau en K. Van Asten), op 19 sep te Gent-Bourgoyen (G. Spanoghe en L. Teugels), op 30 sep te Geistingen-Houbenhof 4 ex. (M. Opdenacker), van 1 t/m 6 okt te Lommel-Kristallijn (L. Peeters en N. Venema) en op 5 okt te Elen-Bichterweerd (E. Opdenacker).

In het binnenland werden volgende dagmaxima geteld van **Kleine Strandloper** *Calidris minuta*: Adinkerke (1), Uitkerke (17), Bellem (1), Boekhoute (1), Doel (1), Doornzele (8), Drongen (1), Gent (8), Kallo (1), Kieldrecht (3), Lokeren (2), Wintam (1), Lier (1), Mol (2), Broechem (1), Viersel (1), Tienen (5), Elen (3), Lommel (2), Boorsem (2), Stokkem (1) en Zonhoven (2).

Temmincks Strandlopers *Calidris temminckii* werden gezien te Knokke (1), Uitkerke (2), Nieuwpoort (1), Adinkerke (1), Doornzele (2), Drongen (1), Doel (1), Mol (1) en Tienen (2).

Een **Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* (BAHC) pleisterde op 11 aug te Adinkerke (D. D'Hert).

Het hoogste aantal **Krombekstrandlopers** *Calidris ferruginea* aan de kust bedroeg 20 ex. op 10 sep te De Panne (D. D'Hert, H. Tyteca, H. Verstraete en O. Beck). Het absolute maximum werd echter genoteerd aan de Beneden Schelde te Doel op 29 jul met 51 ex. (B. Deduytsche en J. De Vos). Verder werden in het binnenland de volgende plaatsmaxima genoteerd: Uitkerke (15), Stuivekenskerke (1), Woumen (7), Gent (2), Doornzele (6), Drongen (1), Kieldrecht (1), Lokeren (1), Verrebroek (2), Wintam (1), Antwerpen (6), Brecht (1), Lier (1), Mechelen (1), Tienen (2), Mol (2), Elen (1), Lommel (4), Schulen (2), Sint-Truiden (1), Stokkem (1) en Zonhoven (7).

Zeer opmerkelijk was de waarneming van een **Paarse Strandloper** *Calidris maritima* langs het Albertkanaal te Oevel van 18 tot 20 nov (R. Peeters, N. Willaert en D. Schoofs).

Een **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* (BAHC) werd kortstondig gezien op 2 sep te Nieuwpoort-IJzermondig (W. Debruyne).

Tijdens het najaar werden minstens 124 **Bokjes** *Lymnocyptes minimus* genoteerd op 26 verschillende plaatsen, met als maxi-

mum 19 ex. op 15 nov te Oudenaarde (N. Geiregat).

Binnenlandwaarnemingen van **Rosse Grutto's** *Limosa lapponica* waren er op 29 jul en 7 en 25 sep en 1, 8, 9 t/m 18 en 26 okt te Doel-Paardenschor resp. 1, 1, 3, 15, 9, 2 en 1 ex. (B. Deduytsche, W. De Rouck, K. Hessel, J. Van Impe en S.

Baeten), op 17 aug en 2 sep te Doel-Schor Oude Doel (S.

Baeten, G. Van den

Heuvel en W. De Rouck), op 17 aug te

Geistingen-Houbenhof 7 ex. (M.

Opdenacker), op 4 sep te Turnhout-De Brakeleer 4 ex. (L. Vandael, T. Snoeckx, F. Looyens, F. Daemen e.a.), op 8 sep in de Uitkerkse Polders 4 ex. (G. en F. De Vos, G. Vergauwen en J. Vanwynsberghe), op 8 en 19 sep te Wintam-Noordelijk Eiland resp. 16 en 1 ex. (K. De Keersmaecker e.a.) en op 11 sep te Boekhoute- Oesterputbrug 3 ex. (W. Hamelink en L. Bekaert).

Late **Zwarte Ruiters** *Tringa erythropus* werden in het binnenland genoteerd op 9 nov te Beerse-Het Blak (TTNL), op 13 nov te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput) en op 15 nov te Turnhout-De Brakeleer (L. Vandael, T. Snoeckx, M. Jaspers, F. Looyens en E. Verdick).

De grootste concentratie **Tureluurs** *Tringa totanus* in het binnenland betrof 100 ex. op 29 jul te Doel-Doelpolder Noord (J. De Vos).

Poelruiters *Tringa stagnatilis* (BAHC) werden gezien van 30 jun tot 18 jul te Uitkerke (K. Hessel, G. Vergauwen, J. Buckens, B. Cottele, W. Vansteelant e.a.), op 26 jul te Doel-Deurganckdok (G. Spanoghe en B. Deduytsche), van 7 tot 18 aug te Uitkerke 1 ad. (H. Verstraete, W. Vansteelant, B. Cottele, B. Deduytsche en R. Felix), van 15 tot 22 aug te Adinkerke (M. Demeulemeester, D. D'Hert, T. Goossens en G. Van den Heuvel) en op 21 aug te Nieuwpoort-IJzermondig (K. Devos).

De grootste groepen **Witgatjes** *Tringa ochropus* werden genoteerd te Tienen-bezinkingsputten met max. resp. 107 en 128 ex. op 1 en 3 jul (M. Vandeput, K. Boux en R. Guelinckx).

Aan de kust werd de grootste groep **Steenlopers** *Arenaria interpres* waargenomen op 10 aug te Nieuwpoort-IJzermondig 785 ex. (K. Devos). In het binnenland was de soort te zien op 29 jul te

Paarse Strandloper *Calidris maritima*. 1stewinter 18 nov 2007, Westerlo/Oevel (A) (Foto: Rudy Peeters)

Doel-Doelpolder Noord 6 ex. (J. De Vos), op 29 aug te Kieldrecht-Puttenplas (S. Baeten), op 3 en 4 sep te Doornzele-Kluizendok resp. 1 en 11 ex. (D. Bosman), op 6 en 11 sep te Geistingen-Houbenhof resp. 2 en 1 ex. (M. Opdenacker en G. Sleven), op 6 sep te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput), op 8 sep te Munte-Baaigemkouter (M. Reygaert) en te Stokkem (G. Beckers en E. Claes), op 9 sep te Lommel-Maatheide 3 ex. (E. Vaes, L. Peeters, N. Venema en E. Van Audenhove), op 15 sep te Boorsem (P. Gabriëls) en op 4 okt te Mechelen 2 ex. (W. Beullens).

Er werden in totaal 9 verschillende **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* gemeld en dit op 21 jul te Lier-Anderstad 1 ad. ♀ (D. Colin, K. Van Asten, G. Driessens en K. De Rouck), op 11 aug te Schulen-Schulensbroek (K. Leysen, J. Blommen, G. Beckers en M. Van Meeuwen) en te Tienen-bezinkingsputten (M. Schurmans, P. Smets en E. Hoebrechts), op 18 aug te Veurne-decantatiebekkens (H. Tyteca en T. Goossens), van 18 tot 21 aug te Uitkerke 2 ex. met aldaar een 3de ex. van 21 tot 25 aug (K. Debusschere, K. Hessel, T. Goossens, B. Cottele en W. Vansteelant), van 30 sep tot 4 okt te Zeebrugge-Hoge Noen 2 ex. waarvan 1 ex. tot 7 okt (K. Debusschere, G. De Vos, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe, G. Driessens e.a.) en op 11 nov te De Panne-TTP (D. D'Hert, G. Spanoghe, D. Verbelen, P. Adriaens en P. Vantieghe).

Tengevolge van de novemberstormen waren opvallend veel **Rosse Franjepoten** *Phalaropus fulicarius* aanwezig met aan de kust waarnemingen van een 60-tal vogels (w.o. mogelijke dubbeltellingen van passerende vogels) en dit op 19 sep te Oostende-Westerstaketsel (S. Feys, S. Boddington en E. Van Audenhove) met aldaar ook waarnemingen op 9, 10, 12, 13 en 14 nov (J. Buckens, E. Thoen, K. Moreau

Rosse Franjepoot *Phalaropus fulicarius*. 1stewinter. 5 okt 2007, Zeebrugge (W) (Foto: Koen Verbanck)

Rosse Franjepoot *Phalaropus fulicarius*. 1stewinter. 16 nov 2007, Blankenberge (W) (Foto: Marc Van Meeuwen)

en G. Vergauwen), op 3 okt te Knokke-Het Zwin (M. Vandeput) en te Oostende, op 4 en 5 okt en 12 nov te Zeebrugge-Voorhaven (M. Demeulemeester, M. Jacobs, S. Vantiegheem, S. Coelembier, G. De Vos e.a.), op 6, 9, 10 en 11 nov te De Panne-TTP resp. 2, 9, 3 en 14 ex. (D. D'Hert, M.

Vandeput, K. Debusschere, G. Spanoghe, K. Lambeets e.a.), op 10 nov te Mariakerke (L. Lens) en te Nieuwpoort 2 ex. (W. Debruyne, K. Vandepitte, T. Spanove en K. Sabbe), op 11 nov te Middelkerke 12 ex. (J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, G. Driessens, E. Vanloo en J. Buckens), op 14

en 15 nov te Bredene-strand resp 1 en 3 ex. (K. Moreau, H. Verstraete en I. Lewylle) op 16 nov te Blankenberge-strand (H. Verstraete), op 18 nov te Dudzele-Boudewijnkanaal (K. Hessel) en op 21 nov te Blankenberge-jachthaven 2 ex. (G. Vergauwen).

Record-aantallen Middelste Jagers in november 2007

Het najaar van 2007 bracht een nooit eerder geziene influx van Middelste Jagers *Stercorarius pomarinus* met zich mee. Er werden van 1 sep t/m 26 nov maar liefst 929 ex. waargenomen waarvan 881 ex. tussen 6 en 11 nov (w.o. mogelijke dubbeltellingen). De absolute topdag was 9 nov met 15 ex. langs Bredene (M. Ferdinande), 81 ex. langs Oostende (med. Natuurpunt Vogellijn), 10 ex. te Middelkerke (J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, J. Buckens en M. Ferdinande), 30 ex. langs Nieuwpoort (R. Debruyne) en maar liefst 274 ex. naar ZW kangs De Panne (D. D'Hert, P. Vantiegheem, D. De Groote, M. Demeulemeester, M. Vandeput e.a.). Dit bracht het Vlaamse dagmaximum voor deze soort op het verbijsterende totaal van 411 ex. Ook op 6 en 11 nov werden bijzonder hoge aantallen geteld met resp. 233 en 222 ex. De hoogste aantallen werden steeds geteld te De Panne met resp. 161 en 115 ex. op 6 en 11 nov.

Ook in het binnenland werden in totaal 10 ex. waargenomen, en dit op de volgende plaatsen:

Doel-Paardenschor: 12 nov 1 ad. + 3 juv. ganse dag aanwezig boven de Schelde (J. De Vos)

Verrebroek-Verrebroekse Plassen: 11 nov 1 juv. (J. De Vos)

Lier: 10 nov (D. Colin)

Mechelen-stadscentrum: 9 nov 1 ex. overvliegend (P. Symens)

Overijse: 11 nov (H. Roosen)

Genk/Diepenbeek/Hasselt: 10 t/m 23 nov 1 juv. op het Albertkanaal (C. Vanderydt, S. Raymaekers, G. Beckers, A. Bogaerts, D. Ottenburghs e.a.)

Ophoven: 11 t/m 13 nov 1 juv. die dood werd aangetroffen op 13 nov (M. Opdenacker, R. Schols, G. Beckers, M. Van Meeuwen e.a.)

Middelste Jager *Stercorarius pomarinus*. juv. 11 nov 2007, Ophoven (L) (Foto: Marc Van Meeuwen)

Middelste Jager *Stercorarius pomarinus*. juv. 11 nov 2007, Diepenbeek (L) (Foto: Dirk Ottenburghs)

Ook in het binnenland werden vogels waargenomen en dit op 10 nov te Duffel-AWW4-bekken (J. Tafforeau en D. Colin), op 11 nov te Duffel/Rumst – AWW5-bekken 2 ex. kort pleisterend en 1 ex. overvliegend (D. Colin en J. Tafforeau) en Duffel-AWW3-bekken (K. van Asten, J. Tafforeau en D. Colin), op 11 en 12 nov te Beerse- Het Blak 2 ex. (J. Mangelschots, P. Prinsen, T. Goossens, J. Scheirs en P. De Cnodder) en op 16 nov te Walem-Grote Plas (W. Beullens).

JAGERS, MEEUWEN, STERNS en ALK-ACHTIGEN

De eerste **Kleine Jagers** *Stercorarius parasiticus* trokken op 9 aug langs Oostende (A. Holvoet) en op 15 aug langs De Panne 2 ex. (D. D'Hert e.a.). In totaal trokken er van 9 aug t/m 25 nov 213 ex. langs de Belgische kust (Zeebrugge, Bredene, Oostende, Oostduinkerke en De Panne) met op 25 nov nog 2 ex. langs Oostende (F. Doyen). Het Vlaamse dagmaximum werd genoteerd op 10 sep met 61 ex. waarvan 40 ex. langs De Panne (D. D'Hert, H. Tyteca, H. Verstraete en O. Beck) en 21 ex. langs Oostende (G. en F. De Vos, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen en J. Buckens). Over Lier-Anderstad vlogen op 10 sep 1 ad. + 3 juv. (J. Tafforeau) en op 29 sep 2 ad. (D. Colin) met elders in het binnenland waarnemingen op 24 aug te Tienen 1 juv. (M. Vandeput), op 31 aug te Kieldrecht (K. Hessel), op 4 sep te Kruibeke (E. van Bogaert), op 5 sep te Grimbergen 1 juv. (A. Smets), op 18 sep te Drogen 1 juv. (G. Spanoghe) en op 24 sep te Geel 1 ad. (E. Claes).

Tussen 1 en 26 sep werden 6 **Kleinste Jagers** *Stercorarius longicaudus* op trek gezien langs de Belgische kust (Oostende en De Panne) met het dagmaximum van 3 ex. op 10 sep met 2 ex. langs Oostende (G. en F. De Vos, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen en J. Buckens) en 1 ex. langs De Panne (G. Beckers). In het binnenland waren er waarnemingen te Tienen op 4 sep (M. Vandeput) en te Lier op 7 sep (D. Colin) van telkens 1 juv. Een pleisterend ex. werd op 25 okt waargenomen te Heist (B. Peccue). In november werden nog 2 late trekkers gezien te Oostende op 9 nov (W. Roelant) en 1 dood ex. werd op 29 nov gevonden te Blankenberge (J. Vansteenkiste).

Van 20 aug t/m 16 nov werden 423 **ongedetermineerde jagers** *Stercorarius species* geteld langs de Belgische kust met de eerste 6 ex. op 20 aug langs De Panne (H. Tyteca) en het laatste ex. op 12 nov langs Oostende (E. Vanloo e.a.). In het binnenland werd telkens 1 ex. waargenomen op 4

sep te Maasmechelen (T. Pattyn en M. Talaska), op 7 sep te Munte (H. Van Doorslaer) op 10 sep te Elen (M. Opdenacker), op 24 sep te Geel (med. G. Beckers), op 16 nov te Brugge (J. Desmet) en op 23 nov te Genk (C. Vanderydt).

Van 24 jul t/m 25 nov werden 329

Grote Jagers

Catharacta skua geteld langs de Belgische kust (Blankenberge, Bredene, Oostende, Nieuwpoort, Koksijde en De Panne). Het dagmaximum werd bereikt op 18 sep met 112 ex. waarvan 110 ex. langs De Panne. In het binnenland werd 1 ex. waargenomen te Geel op 8 okt (J. Volders). In september-oktober werden langs de Belgische kust max. slechts 2 **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* genoteerd en dit op 10 sep met telkens een 1stewinter te Oostende (G. en F. De Vos, J. Vanwynsberghe en G. Vergauwen) en te De Panne (D. D'Hert, H. Tyteca, H. Verstraete en O. Beck). In november werden nog solitaire ex. gezien te Nieuwpoort, Doel, Broechem, Wuustwezel en Lommel. Het hoogste aantal **Dwergmeeuwen** *Larus minutus* langs de kust betrof 1.124 ex. langs De Panne op 6 nov (D. D'Hert, M. Vandeput, K. Lambeets en K. Debusschere). In het binnenland werden najaarstrekkers genoteerd op de volgende plaatsen, met vermelding van het dagmaximum indien >1 ex: Harelbeke, Sint-Amands, Antwerpen-Linkeroever, Lier, Huldenberg, Bierbeek, Beerse, Mol, Lommel (2), Diepenbeek en Kinrooi.

Vorkstaartmeeuwen *Larus sabini* werden vrij talrijk genoteerd langs de Belgische kust met het eerste ex. (1 juv.) op 7 sep langs Nieuwpoort (S. Baeten) en telkens 1 ex. op 9 sep langs Oostende en De Panne (M. Demeulemeester). Maar liefst 22 ex. vlogen op 10 sep langs De Panne (D. D'Hert, H. Tyteca, H. Verstraete en O. Beck), alwaar op 11, 18 en 26 sep en 11 nov resp. 1 ad., 5, 2 en 1 ex. passeerden (D. Verbelen, D. D'Hert e.a.). Op 10 sep vlogen eveneens 8 ex. langs Oostende (G. De Vos, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen en J. Buckens), met aldaar nog resp. 1 ad. en 2 juv. op 11 en 19 sep (W. De Rouck, S. Baeten en G. Vergauwen). Verder werd telkens 1 juv. waargenomen op 26 sep te Bredene (K. Moreau), op 29 sep te Nieuwpoort (J. Verhoeye) en op 10 nov te

Pontische Meeuw *Larus cachinnans*.
1stewinter. 7 nov 2007, Nieuwpoort (W) (Foto: Johan Buckens)

Nieuwpoort (W. Debruyne, K. Vandepitte, T. Spanove en K. Sabbe) en te Mariakerke (L. Lens). In het binnenland werden juv. gezien op 13 okt te Vlissegem (W. Pauwels) en op 17 nov te Damme/Oostkerke (F. De Scheemaeker).

Geelpootmeeuwen *Larus michahellis* waren tijdens de najaarsperiode (begin augustus-eind november) vooral goed vertegenwoordigd in de Maasvallei, met max. ca. 100 ex. te Geistingen-Houbenhof op 13 sep (M. Opdenacker) en min. 20 ex. te Elen-Bichterweerd op 20 aug (M. Opdenacker). Elders waren er waarnemingen op de volgende plaatsen met telkens vermelding van het dagmaximum indien >1 ex.: Knokke (2), Oostende, Nieuwpoort (2), Koksijde (7), De Panne, Oudenburg, Harelbeke (2), Moen (2), Sint-Denijs, Spiere-Helkijn, Bellem (2), Aalter, Nazareth, Evergem (2), Desteldonk (4), Ledeborg (2), Gent, Relegem-Asse (2), Willebroek, Rumst, Duffel, Grimbergen, Brecht, Lier (2), Tienen (2), Mol, Ham, Lommel (2), Neerpelt (2), Diepenbeek (2), Genk (2) en Maasmechelen.

Pontische Meeuwen *Larus cachinnans* werden tijdens de najaarsperiode (begin augustus – eind november) waargenomen op de volgende plaatsen, met telkens vermelding van het dagmaximum indien >1 ex.: Oostende (2), Nieuwpoort, Oostduinkerke (2), Harelbeke, Aalter, Drogen (2), Mariakerke, Evergem (2), Gent (2), Gijzegem, Rumst, Brecht, Lier (2), Kessel-Lo, Huldenberg, Lommel, Diepenbeek en Dilsen-Stokkem (2).

Op 26 en 27 aug zat een 1stewinter **Grote Burgemeester** *Larus hyperboreus* te Geistingen (M. Opdenacker e.a.) met eveneens een binnenlandwaarneming van een 1stewinter op het meer te Genval/Overijse op 17 en 28 nov (www.aves.be). De traditionele overwinterende adult verscheen opnieuw te Oostende op 15 sep om hier voor de 11de opeenvolgende winter te

Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla*. ad. 11 nov 2007, Genk (L)
(Foto: Marc Van Meeuwen)

Witvleugelstern *Chlidonias leucopterus*.
ad. 21 aug 2007, Harelbeke-De Gavers (W) (Foto: Koen Verbanck)

komen overwinteren (R. François e.a.). Een 1stewinter vloog op 10 nov naar ZW langs Middelkerke (J. Buckens, J. Demey, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen en M. Ferdinande). Op 16 en 17 nov werd nog een 1stewinter waargenomen te Nieuwpoort (P. Adriaens, D. De Grootte en D. D'Hert) waar op 25 nov nog een ander ex. verscheen (D. Van den Heuvel). Op 25 nov werd ook nog een 1stewinter waargenomen in De Panne (R. Biliau).

In het diepere binnenland werden **Grote Mantelmeeuwen** *Larus marinus* waargenomen op 1 sep te Kinrooi 2 ad. (M. Opdenacker), op 2 sep te Doel 1 ad. (S. Baeten en W. De Rouck), op 3 sep te Kalmthout 2 ex. (J. Jacobs), op 6 sep te Lommel (T. Jansen en M. Emmers), op 24 sep te Kinrooi 3 ad. (M. Opdenacker), op 31 okt te Oud-Heverlee 1 ad. (J. Rutten), op 10 nov te Sint-Agatha-Rode 1 imm. (F. Fluyt), op 20 nov te Diepenbeek 1 ad. (D. Damiaens), op 21 nov te Kwaadmechelen een 1stewinter (G. Beckers) en van 22 tot 25 nov te Hofstade 1 ad. (K. Lossy, R. De Boom en F. Van Den Houte).

Aan de kust werden meer dan 1.000 **Drieteenmeeuwen** *Rissa tridactyla* geteld op 9 nov langs De Panne (D. D'Hert, P. Vantieghem, W. Vansteelant, K. Debusschere, M. Demeulemeester e.a.) en 1.500 ex. op 11 nov langs Middelkerke (J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, G. Driessens, E. Vanloo, J. Buckens e.a.). In het binnenland waren in de provincie Limburg langs het Albertkanaal van 11 t/m 16 nov 4 ex. aanwezig: 1 ad., 1 2dewinter en 1 1stewinter ex. te Diepenbeek op 11 nov (C. Vanderydt, G. Beckers, W. Leers, J. Bertrands, M. Van Meeuwen e.a.) waarbij het ad. te Diepenbeek werd gezien tot 16 nov en dood werd gevonden op 17 nov (C. Vanderydt) en waarbij de 2dewinter werd gezien op 12 nov te Bilzen en dood werd gevonden op

13 nov (G. Beckers); een ander 2dewinter ex. verbleef op 13 nov te Stokrooi en werd dood gevonden te Tessenderlo/Ham op 21 nov (G. Beckers en S. Raymaekers). Op 30 nov werd te Evergem een reeds lang dood ex. gevonden (L. Bekaert en D. Camerlinck).

Een **Lachstern** *Sterna nilotica* (BAHC) vloog op 24 jul langs De Panne (D. D'Hert) en op 26 aug werd 1 ex. waargenomen te Roksem (G. Burggraef).

Telkens 2 **Reuzensterns** *Sterna caspia* (BAHC) trokken langs Nieuwpoort op 20 aug (D. en G. Van den Heuvel en J. Buckens) en op 19 sep (J. Demey). Nog een exemplaar vloog op 17 sep langs het Oosterstaketsel te Oostende (J. Demey) en op 23 sep werd 1 ex. langsvliegend waargenomen te Zeebrugge (K. Hessel), die later te Oostende werd onderschept (J. Demey).

Op 7 sep vlogen 13 **Grote Sterns** *Sterna sandvicensis* naar ZW over Avelgem (P. Debaene).

In november werd nog een **Visdief** *Sterna hirundo* gezien te Kalken op 4 nov (M. Crapoen) en op 6 nov vloog nog 1 ex. naar ZW langs De Panne (D. D'Hert, M. Vandeput, K. Lambeets, K. Debusschere e.a.).

Noordse Sterns *Sterna paradisaea* werden in het binnenland waargenomen top 27 jul te Lier (D. Colin), op 30 jul en 7 aug te Kinrooi (M. Opdenacker), op 9 aug te Tienen 2 juv. (med. Natuurpunt Vogellijn), op 11 aug te Wintam 1 ad. (J. Reyniers), op 12 aug te Duffel (D. Colin), op 16 aug te Mol (med. L. Peeters) en te Lier (D. Colin en J. Celis), op 4 sep te Lier (J. Celis), op 5 sep te Dilsen-Stokem (G. Beckers, K. Jansen, M. Opdenacker e.a.), op 10 sep te Gent 3 ex. (S. Feys) met nog late trekkers op 5 okt over Lier (D. Colin en J. Celis) en op 6 nov over Antwerpen (L. Van Schoor). Aan de kust werden in november nog meerdere

waarnemingen verricht: te Zeebrugge op 15 nov (I. Lewylle, H. Verstraete, K. van Ginderdeuren), te Oostende op 6 en 7 nov resp. 2 en 1 ex. (J. Buckens en S. Cooleman), te Lombardsijde op 5 nov (K. Devos), te Middelkerke op 10 en 11 nov resp. 1 en 8 ex. (J. Buckens, J. Demey, M. Ferdinande, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen e.a.), te Nieuwpoort op 9 en 12 nov (R. Debruyne en R. Biliau), te De Panne op 6, 9 en 11 nov resp. 1, 2 en 5 ex. (D. D'Hert, M. Vandeput, P. Vantieghem, D. De Grootte, M. Demeulemeester e.a.)

In het binnenland werd op 19 aug een **Dwergstern** *Sterna albifrons* gezien op de Grote Plas te Mol (E. Van Audenhove). Aan de kust werd slechts één waarneming gemeld: 4 ex. op 10 sep langs De Panne (H. Verstraete, H. Tyteca en D. D'Hert).

Witwangsterns *Chlidonias hybridus* (BAHC) waren aanwezig van 7 tot 9 jun te Sint-Agatha-Rode (W. Maes, I. Nel e.a.), op 10 jun te Tienen (E. Collaerts), op 12 jun te Wintam-Noordelijk Eiland (B. en K. De Keersmaecker), op 30 jun en van 5 tot 7 jul te Uitkerke (A. Holvoet, S. Cooleman, J. Buckens, B. Peccue e.a.), op 4 aug te Verrebroek 1 ad. (J. Van Impe) en op 7 aug te Kinrooi 4 ex. vermoedelijk van deze soort (M. Opdenacker).

Het dagmaximum van **Zwarte Sterns** *Chlidonias niger* langs de kust werd genoteerd op 10 en 26 sep met telkens 31 ex. langs De Panne (TTNL). In het binnenland werden tijdens het najaar (september t/m november) ca. 65 ex. genoteerd op 6 verschillende plaatsen.

Witvleugelsterns *Chlidonias leucopterus* (BAHC) werden in het binnenland gezien te Harelbeke-De Gavers op 21 aug 1 juv. (K. Verbanck en N. Selosse) en te Zoutleeuw-Het Vinne van 25 aug tot 3 sep (I. Lewylle, W. Roelant, P. en E. Collaerts, M. Vandeput e.a.) en langs de kust trok tel-

kens 1 ex. langs De Panne op 10 en 26 sep (D. D'Hert, H. Verstraete, O. Beck, W. Courtens, S. Feys e.a.).

De dagmaxima voor **Zeekoet** *Uria aalge*, **Alk** *Alca torda* en **ongedetermineerde alkachtigen** *Uria aalge/Alca torda* betrof-

fen resp. 3 ex. op 10 en 11 nov, 9 ex. op 11 nov en 3 ex. op 25 nov (TTNL).

Nooit eerder geziene influx van Kleine Alken in november 2007

In tegenstelling tot de schaarse Zeekoeten en Alken was er tijdens het najaar een nooit eerder geziene influx van Kleine Alken *Alle alle* langsheen de Belgische kust. De eerste ex. werden gezien op 5 en 6 nov waarna van 7 t/m 13 nov 100-den ex. passeerden langs de kust met een opmerkelijke piek op 10 nov (tabel 2). Na 13 nov werden nog slechts sporadisch Kleine Alken gezien tot begin december. Dat het vorige Vlaamse dagrecord uit 1995 hierbij ruimschoots werd verbroken blijkt uit tabel 3. Deze dagen waren topdagen voor ornithologen, maar tegelijk eerder tragisch voor de vogels aangezien de meeste vrijwel zeker hun dood tegemoet vlogen wegens voedselgebrek. Dit negatieve aspect van de influx werd reeds eerder uitvoerig besproken in *Natuur.oriolus* (Driessens 2007).

Opmerkelijk waren ook de vele binnenlandwaarnemingen (kaart 11): in totaal 18 vogels (5 pleisteraars en 13 vondsten van 9 verzwakte en 4 dode ex.) en dit op de volgende plaatsen:

Tabel 2. Kleine Alken *Alle alle* langsheen de Belgische kust van 7 t/m 13 nov. 2007.

datum	aantal/richting				
	De Panne	Nieuwpoort	Raversijde	Oostende	Wenduine
07/11/07	31 ZW			10 ZW	
08/11/07	1 ZW				
09/11/07	41 ZW		8 ZW	8 ZW	
10/11/07	339 ZW + 9 NO	235 ZW + 16 NO	255 ZW + 13 NO		283 ZW
11/11/07	92 ZW		89 ZW + 6 NO		65 ZW
12/11/07					
13/11/07				25 ZW + 5 NO	

West-Vlaanderen

- 11 november: 1 ex. te Waregem op terras van woning en overgebracht naar VOC Beernem (med. K. Lavens) en 1 ex. te Brugge en overgebracht naar VOC Beernem (med. VOC Beernem)
- 14 november: 1 ex. te Jonkershove en overgebracht naar VOC Oostende (S. Moens)

Oost-Vlaanderen

- 9 november: 1 ex. op de Schelde te Merelbeke (J. Verhoeye)
- 10 november: 2 ex. vliegend over de Schelde te Doel-Paardenschor (J. De Vos)
- 11 november: 1 ex. te Erembodegem en overgebracht naar VOC Zele (med. W. Faveyts)
- 25 november: 1 ex. te Waarschoot en overgebracht naar VOC Merelbeke (J. Pauwels)

Antwerpen

- 10 november: 2 ex. neerstrijkend op de Schelde te Lillo-Fort (W. Van Ginhoven en W. Sluis), 1 ex. te Antwerpen-De Keyserlei en overgebracht via VOC Brasschaat naar VOC Oostende (med. L. Benoy), 1 dood ex. te Lier op tuinvijver (med. Natuurpunt Vogellijn) en 2 ex. via het VOC Herenthout overgebracht naar het VOC Oostende (med. VOC Oostende)
- 11 november: 1 dood ex. te Kalmthout op oprit van woning (K. Vlietinck) en 1 ex. te Beerse-Het Blak (J. Mangelschots, P. Prinsen, T. Goossens, J.

Scheirs en P. De Cnodder) en dood gevonden op 12 november (G. Laurijsens en G. Vermeersch)

- 12 november: 1 ex. op de Schelde te Zandvliet (K. Hessel)
- Limburg**
- 7 november: 1 ex. te Maasmechelen aan de voordeur van een woning en via NHC Opglabbeek overgebracht naar VOC Oostende (B. Hilven, D. Damiaens en F. Thoelen)
- 11 november: 1 dood ex. te Genk/Waterschei op mijnterril (R. Libot)
- 14 november: 1 dood ex. te Tongeren op vijver van "Land van Ooit" (med. NHC Opglabbeek).

Ter vergelijking: Lippens & Wille (1972) vermelden tot en met 1970 in totaal 11 waarnemingen in het binnenland van België; in de periode 1988-2006 (Tabel 3) kwamen er daar nog 11 bij in Vlaanderen.

Kleine Alken *Alle alle*. 10 nov 2007, Raversijde (W)
(Foto: Johan Buckens)

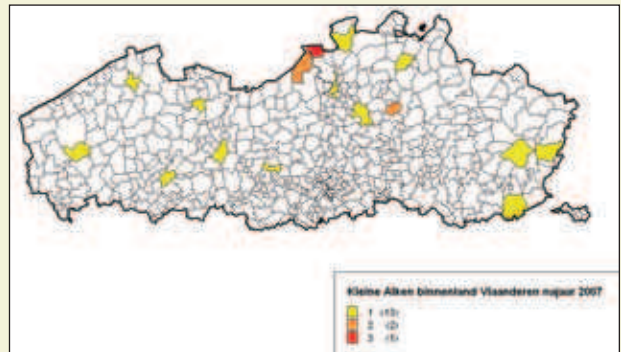
Tabel 3. Dagmaxima en aantal binnenlandwaarnemingen van Kleine Alk *Alle alle* in Vlaanderen tijdens de periode 1988-2007.

jaar	dagmaximum (sep-dec)		binnenland
	aantal	datum	aantal waarnemingen
1988	1	meerdere data	-
1989	3	1 en 2-nov	-
1990	38	28-dec	4
1991	15	20-okt	-
1992	3	13-dec	-
1993	1	23-okt	-
1994	1	28-okt	-
1995	88	03-nov	1
1996	42	13-nov	3
1997	7	28-dec	-
1998	6	02-nov	-
1999	18	05-dec	1
2000	1	20-nov	-
2001	6	08-nov	-
2002	1	23 en 28-okt	-
2003	1	meerdere data	-
2004	22	20-nov	1
2005	3	16-nov	1
2006	20	02-nov	-
2007	339	10-nov	17

Kleine Alk *Alle alle*. 11 nov 2007, Beerse-Het Blak (A)
(Foto: Tom Goossens)

Kaart 11. Waarnemingen in het binnenland van Kleine Alken *Alle alle* najaar 2007.

Bronnen:

Driessens G. 2007. Influx van Kleine Alken *Alle alle* in najaar 2007: charmante badeendjes doen genieten met een dubbel gevoel.

Natuur.oriolus, 73 (4):144.

Lippens L. & H. Wille 1972. *Atlas van de vogels in België en West-Europa*. Uitgeverij Lannoo. Tielt en Utrecht.

In totaal werden een 10-tal **Papegaaiduike** *Fratercula arctica* (BAHC) genoteerd, en dit op 9 en 11 nov langs Middelkerke resp. 1 en 3 ex. waarvan 1 kortstondig pleisterend (J. Buckens, K. Hessel, J. Demey, E. Vanloo, G. Vergauwen e.a.), op 10 en 11 nov langs Mariakerke (L. Lens en J. Mortelmans), op 10 en 11 nov te Nieuwpoort, waarbij het ex. van 11 nov ten prooi viel aan Zilvermeeuwen *Larus argentatus* (P. Beirens en T. Spanhove) en op 10 en 11 nov te De Panne (D. D'Hert, H. Verstraete, P. Adriaens, G. Spanoghe, W. Vansteelant e.a.).

OVERIGE NIET-ZANGVOGELS

In totaal werden op de verschillende trekposten in Vlaanderen 1.354.348

Houtduiven *Columba palumbus* geteld (w.o. mogelijke dubbeltellingen). De trekpiek lag op 20 okt toen niet minder dan 466.000 ex werden waargenomen. Het

dagmaximum werd in Maasmechelen-Mechelse Heide genoteerd met op 20 okt 183.731 ex. (TTNL).

Van **Zomertortels** *Streptopelia turtur* werden in totaal amper 132 ex. geteld op de Vlaamse trekposten, met een dagmax. van 19 ex. te Lommel-Maatheide op 12 aug (TTNL).

Een late **Koekoek** *Cuculus canorus* werd nog waargenomen op 4 okt te Kersbeek-Miskom (I. Lewylle)

Er werden in het najaar 35 **Velduilen** *Asio flammeus* waargenomen op 29 verschillende plaatsen (kaart 12). Het max. aantal van 5 ex. werd genoteerd in de Uitkerkse Polders op 4 nov (M. Hofman).

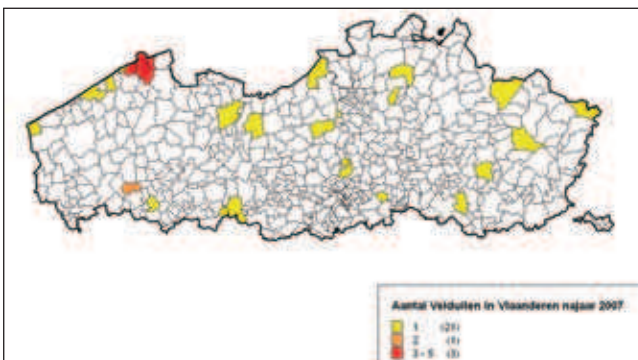
De piektrek van **Gierzwaluwen** *Apus apus* lag op 1 aug, met in totaal meer dan 10.000 ex. over de Vlaamse trekposten (TTNL).

Hoppen *Upupa epops* werden gezien op 25 aug te Kortrijk (M. Bauters) en op 26

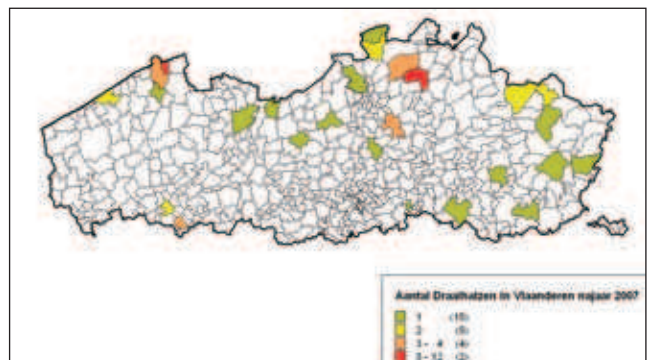
aug te Jabbeke/Snellegem (J. Mylle).

In totaal waren er 64 veldwaarnemingen van **Draaihals** *Jynx torquilla* op 28 verschillende plaatsen (kaart 13). Het eerste ex. was aanwezig op 5 aug te Zele/Berlare (R. Van Onderbergen en A. Van Doorselaer). De piek viel eind augustus-begin september (figuur 8) met een Vlaams dagmaximum van 6 ex op 23 aug. De laatste vogels werden gezien op 4 okt te Borgloon (E. Ceuppens) en op 6 okt te Knokke-Heist-kleiputten (med. J. Elst). Het dagmax. van ringvangsten betrof 14 ex. op 23 aug te Genk-Het Wik (P. en J. Gabriëls).

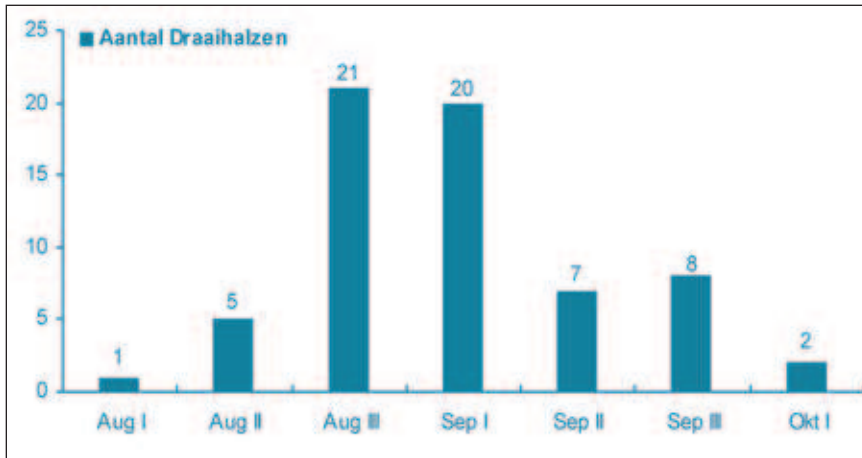
Buiten de Brabantse bossen werden waarnemingen van **Middelste Bonte Spechten** *Dendrocopos medius* ontvangen van van Idegem-Zwarte Vijver op 15 sep (P. Bellen), Brasschaat-Peerdsebos op 28 sep en 7 okt resp. 1 en 3 ex. (J. Elst), Lille-Grootenhout op 20 okt 2 ex. (P. De Cnodder) en Voeren op 21 okt 2 ex. (K. Sauwens).

Kaart 12. Velduil *Asio flammeus* najaar 2007.

Kaart 13. Veldwaarnemingen Draaihals *Jynx torquilla* najaar 2007.

Figuur 8. Veldwaarnemingen van Draaihalzen *Jynx torquilla* in Vlaanderen in het najaar 2007.

ZANGVOGELS

Een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* (BAHC) werd overtrekkend opgemerkt te Lier-Anderstad op 28 sep (J. Celis en K. Van Asten).

Binnenlandwaarnemingen van **Kuifleeuwerik** *Galerida cristata* worden steeds zeldzamer met van 30 sep tot 4 okt 1 ex. pleisterend te Asse-Koereit (P. Versonnen), op 5 okt 1 ex. over Schulen-Schulensbroek (F. Sanen) en op 23 okt een ringvangst te Merksplas (R. Verlinden).

Op alle trekposten samen werden in totaal 6.013 **Boomleeuweriken** *Lullula arborea* geteld. De piek van de trek viel gedurende de eerste en de tweede decade van oktober. De topdagen op de verschillende TTP samen waren 7, 10, 13 en 14 okt met in totaal resp. 538, 426, 522 en 429 ex. Vermeldenswaardige dagmaxima per telpost waren er op 23 sep te Neerpelt-Het Hageven 71 ex., op 4 okt te Tienen-bezinkingsputten 81 ex., op 7 okt te Maasmechelen-Mechelse Heide 70 ex., op 10 okt te Relegem/Asse-Kruiskouter 75 ex., te Arendonk-De Brakeleer 92 ex. en te Brecht-Groot Schietveld 85 ex., op 13 okt

te Schelle-Speltenvelden 59 ex. en op 31 okt te Grimbergen-Hulteveld Beigem (TTNL).

Een totaal van meer dan 140.000 **Veldleeuweriken** *Alauda arvensis* werd opgetekend op de verschillende trekposten. Dagtotalen van >10.000 ex. waren er op 7, 14, 20 en 22 okt. Dagmaxima van >1.500 ex. waren er op 14 okt te Avelgem 2.069 ex., te Tienen-bezinkingsputten 1.527 ex., te Geraardsbergen-Geitenbos 2.023 ex., te Brugge-Graaf Visart 1.909 ex. en te Neerpelt-Het Hageven 1.553 ex., op 20 okt te Zeebrugge-De Fonteintjes 1.505 ex. en te Brugge-Graaf Visart 2.334 ex. en op 22 okt te Lommel-Maatheide/Kristallijn 2.619 ex. (TTNL).

De eerste **Strandleeuwerik** *Eremophila alpestris* voor het najaar was aanwezig te Zeebrugge-Voorhaven van 29 tot 30 sep (J. Putteman, J. De Poorter, A. Holvoet en R.-M. Lafontaine). Er was slechts één binnenlandwaarneming nl. op 20 okt 6 ex. over Brecht-Groot Schietveld (P. Symens, W. Sluis, Y. Coenraeds en G. Steel).

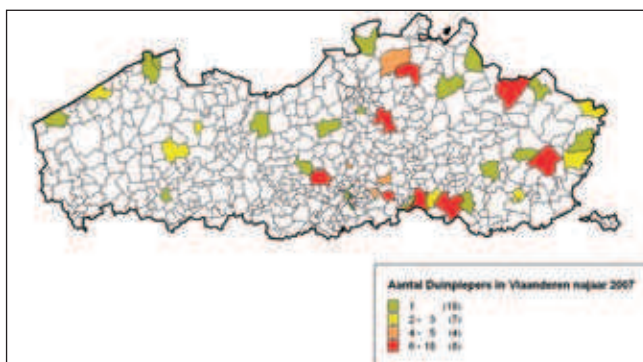
Late **Boerenzwaluwen** *Hirundo rustica* vloegen op 3 nov over Oostduinkerke-

Doornpanne 2 ex. (D. D'Hert), op 4 nov over Sint-Denijs-Mortagnebos (B. Van Thuyne) en op 25 nov over Genk-De Maten (C. Vanderydt, J. Bertrands en A. Bogaerts).

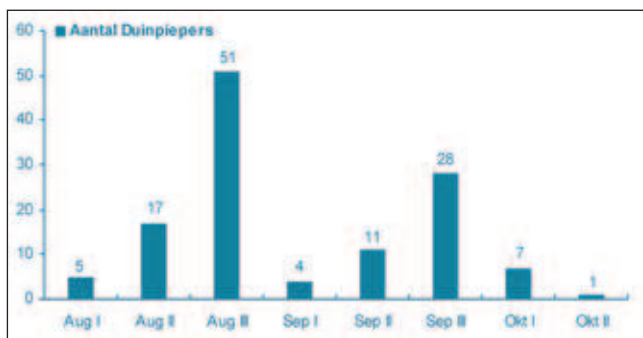
Grote Piepers *Anthus richardi* (telkens 1 ex. tenzij anders vermeld) werden opgemerkt op 6 okt te Lommel-De Maai (T. Jansen en M. Emmers), op 7 okt te Zeebrugge-Voorhaven (J. Debuck en V. Goethals), op 8 okt te Merksplas ringvangst (R. Verlinden), op 9 okt te Doornzele-Gentse Kanaalzone (G. Spanoghe en B. Deduytsche), op 11 okt te Bellem-Bellem Brug (J. Versigghel), op 12 okt te Schulen-Schulensbroek (J. Volders, F. Sanen en J. Blommen), op 13 okt te Zeebrugge-De Fonteintjes 2 ex. (P. D'Hoore, J. Debuck en K. Verbanck), op 14 okt te Gent-Bourgoyen 2 ex. (G. Spanoghe), op 16 okt te Grobbendonk-opgespoten terreinen (W. Van den Schoor), op 20 okt te Wellen-Oetersloven (Y. Princen, P. Vandersmissen, V. Phillipaerts, D. Ottenburghs en J. Stevens), op 23 okt te Kalmthout-Grenspark (G. Vermeersch, J. Jacobs en P. Snels), van 24 okt tot 8 nov te Doel-Doelpolder Noord (K. Hessel, F. Van Lierop en G. Spanoghe), op 31 okt en 1 nov te Zeebrugge-Voorhaven (B. Cottele, L. Teugels, J. Elst, D. Van den Heuvel, J. Everaert e.a.), op 1 nov te Neerpelt-Het Hageven (L. Beyen en P. Schuurmans) en op 4 nov te Oostduinkerke-Doornpanne (D. D'Hert) met op deze laatste dag een 'waarschijnlijk' ex. te Mortsel-Zigeuner (S. Baeten).

In de periode 4 aug-14 okt werden 120 **Duinpiepers** *Anthus campestris* waargenomen (kaart 14) waarvan 74 trekkers over de Vlaamse trekposten en minstens 38 pleisterende vogels met een duidelijke piek eind augustus (figuur 9).

Hoge aantallen **Graspieters** *Anthus pratensis* waren er op 22 sep te Bredene-Duinbrug 1.346 ex., op 23 sep te Bredene-Duinbrug 2.358 ex., te Raversijde-Duinen 2.525 ex. en te Zeebrugge-De Fonteintjes

Kaart 14: Duinpieper *Anthus campestris* najaar 2007.

Figuur 9. Duinpiepers *Anthus campestris* in Vlaanderen in het najaar 2007.

1.743 ex., op 30 sep te Zeebrugge-De Fonteintjes 1.109 ex., te Maldegem-Maldegemveld 1.159 ex., te Bornem-Fort 1.757 ex. en te Neerpelt- Het Hageven 1.118 ex. en op 4 okt te Berchem 1.140 ex., te Schelle-Speltenvelden 1.257 ex., te Hoboken-Hobokense Polder 1.340 ex., te Relegem/Asse-Kruiskouter 1.721 ex. en te Arendonk-De Brakeleer 2.527 ex. (TTNL).

Roodkeelpiepers *Anthus cervinus* (telkens 1 ex. tenzij anders vermeld) werden opgemerkt op 8 sep te Lier-Anderstad (D. Colin), op 23 sep te Bredene-Duinbrug (E. Vanloo en J. Vlaeminck), op 30 sep te Zeebrugge-Voorhaven (D. De Groote en H. Matheve) en te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput), op 2 okt te Brecht-Groot Schietveld (P. Symens en W. Sluis) en te Bellem-Bellem Brug (J. Versigghel), op 4 okt te Mortsel-Zigeuner (S. Baeten en W. De Rouck) en te Kontich (K. De Rouck), op 5 okt te Zeebrugge-Achterhaven (B. Heirweg), op 7 okt te Kalken-Kalkense Meersen (M. Crapoen, J. Putteman, P. Claus, L. Willems en D. De Wilde) te Kalmthout-Grenspark (H. Jacobs, J. Jacobs en I. Vandamme) en te Bellem-Bellem Brug (J. Versigghel), op 8 okt te Kruikebeekse Polder (E. Van Bogaert, P. Geerts en R. Felix), op 13 okt te Zeebrugge-Voorhaven (S. Baeten), op 14 okt te Lier-Anderstad (S. Baeten), op 21 okt te Wellen-Oeversloten (D. Ottenburghs, P. Vandersmissen en Y. Princen) en tenslotte op 5 nov een ringvangst te Lebbecke (A. Mannaert).

De eerste **Waterpiepers** *Anthus spinoletta* werden waargenomen op 22 sep te Sint-Denijs-Mortagnebos (TTNL) en op 23 sep te Brecht-Groot Schietveld (D. Symens). De enige binnenlandwaarneming van **Oeverpieper** *Anthus petrosus* betrof een overtrekkende vogel die werd gehoord op 17 okt te Lier-Anderstad (D. Colin, J. Celis, J. Tafforeau en K. Van Asten).

Significante doortrek van **Gele Kwikstaart** *Motacilla flava* was er opvallend weinig met het enige opvallende aantal van 176 ex. op 24 aug over Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput). Er werden wel verschillende late waarnemingen verricht en dit op 13 okt te Geraardsbergen-Geitenbos (W. Faveyts, T. Van Muylem, J. Van Holen, L. Van Holen en V. Derdelinckx), op 14 okt te Bellem-Bellem Brug (J. Versigghel), te Neerpelt-Het Hageven 2 ex. (P. Schuurmans, M. Pennings, L. Beyen, W. Beyen en P. Van Dael) en te Maldegem-Maldegemveld (S. De Bruycker), op 17 okt te Genk-De Maten (C. Vanderydt), op 18 okt te Geistingen-Houbenhof 2 ex. (M. Opdenacker), op 21 okt te Kalken-Kalkense Meersen (D. De Wilde) en te Kalmthout-

Sparwergrasmus *Sylvia nisoria*. 1stewinter. 24 sep 2007, Merksplas (A) (Foto: Rudy Verlinden)

Grenspark (J. Jacobs e.a.), op 23 en 31 okt te Maldegem-Maldegemveld (S. De Bruycker), op 31 okt te Knokke-Het Zwin (Kenny Hessel) en te Koksijde-Noordduinen (T. Moens), op 1 nov te Oostduinkerke-Doornpanne (D. D'Hert), op 5 nov te Geistingen-Houbenhof 2 ex. (M. Opdenacker) en op 18 nov te Nieuwpoort-IJzermondong (D. D'Hert).

Solitaire **Engelse Gele Kwikstaarten** *Motacilla flava flavissima* werden nog opgepikt op 23 sep te Lommel-Maatheide (L. Peeters, N. Venema, E. Ooms, J. Sas en P. Van der Schoot) en op 19 okt te Heist-Baai (W. Vansteelant).

Noordse Gele Kwikstaarten *Motacilla flava thunbergi* werden gezien te Genk-De Maten op 1 sep (C. Vanderydt) en te Verrebroek-Drydijk op 2 sep (S. Baeten en W. De Rouck).

Een 1stewinter **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* (BAHC) werd luid roepend overtrekkend waargenomen te Lier-Anderstad op 5 sep (D. Colin). Enkele dagen later, op 8 sep, was er een pleisterend ex. te Adinkerke (P. Adriaens, J. Buckens, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, G. De Vos e.a.) dat aldaar op 10 sep terug kortstondig werd gezien (M. Demeulemeester).

Op 10 aug werden 5 **Rouwkwikstaarten** *Motacilla alba yarrellii* gezien te Hechtel (H. Claes) met nog solitaire ex. van 31 okt tot 2 nov te Zeebrugge-Voorhaven (P. D'Hoore, J. Everaert, L. Willems, M. Hofman, K. Hessel e.a.) en op 1 nov te Doornzele-Gentse Kanaalzone (G. Spanoghe).

Een **Pestvogel** *Bombycilla garrulus* te Mol-Ronde Put op 4 nov (L. Peeters en N. Venema) was de enige waarneming van deze soort.

In de periode 1 nov-10 dec werden nog waarnemingen ontvangen van **Roodborst-tapuiten** *Saxicola torquata* van 7 plaatsen. Late **Tapuiten** *Oenanthe oenanthe* waren er op 21 okt te Zeebrugge-Voorhaven 2 ex. (G. Vergauwen, G. Driessens, J. Vanwynsberghe en K. Debusschere) en te Uitkerke-Uitkerkse Polder 4 ex. (B. Deduytsche), op 22 okt te Lier-Anderstad (J. Tafforeau), van 23 t/m 25 okt te Brecht-Groot Schietveld (J. Elst en P. Symens) en als laatste op 1 nov te Knokke-Het Zwin (K. Hessel, K. Debusschere en G. Carette).

Tussen 22 sep en 29 okt werden 122 **Beflijsters** *Turdus torquatus* waargenomen. De laatste decade van september scoorde het best met maar liefst 53 ex.

De doortrekpiek van **Kramsvogels** *Turdus pilaris* had plaats in de periode 18 -21 okt. Dagaantallen van >2.000 ex. werden vastgesteld op 18 okt. te Arendonk-De Brakeleer 2.266 ex., te Poederlee-Groesaert 2.045 ex., te Beigem/Grimbergen-Hulteveld 2.088 ex. en te Brugge-Graaf Visart 6.777 ex., op 20 okt. te Lier-Anderstad 2.816 ex. en op 31 okt. te Arendonk-De Brakeleer 2.066 ex. (TTNL).

Op 6 sep werd een vroege **Koperwiek** *Turdus iliacus* opgetekend te Houthalen-Sonnishede (J. Lemmens en D. Eerdeken). Dagaantallen van >2.000 ex. werden genoteerd op 10 en 19 okt te Arendonk-De

Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*. 23 sep 2007, Zeebrugge (W)
(Foto: Johan Buckens)

Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*. 3 okt 2007, Raversijde (W)
(Foto: Miel Ferdinande)

Brakeleer resp. 4.007 ex. en 2.158 ex. en op 22 okt te Lommel-Kristallijn/Maatheide 2.525 ex. (TTNL).

Van 33 verschillende locaties werden in de periode augustus-november minstens 110 verschillende **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* doorgegeven.

In dezelfde periode werden niet minder dan 172 **Graszangers** *Cisticola juncidis* waargenomen op maar liefst 39 verschillende locaties.

Op 30 sep was nog een late **Sprinkhaanzanger** *Locustella naevia* aanwezig te Ekeren-Oude Landen (R. Encelado).

Er werden tijdens het najaar 21 ringvangsten van **Snor** *Locustella luscinioides* doorgegeven, doch geen enkele veldwaarneming.

Gedurende de periode 30 jul-25 aug wer-

den in totaal 49 **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* gemeld. Het overgrote deel betrof uiteraard ringvangsten. Er waren de volgende veldwaarnemingen van solitaire vogels: op 2 aug te Wintam-Noordelijk Eiland (R. De Boom), op 3 aug te Koksijde-Doornpanne (D. D'Hert), van 8 tot 11 aug te Lier-Anderstad 1 ad. (D. Colin, K. Van Asten, M. Jacobs, F. Naedts en G. Driessens) met aldaar een ander ex. op 14 aug (D. Colin, K. Van Asten en M. Jacobs) en op 17 aug te Brecht-Groot Schietveld (P. Symens).

Op 17 nov viel een late, verzwakte **Kleine Karekiet** *Acrocephalus scirpaceus* ten prooi van een Klapekster *Lanius excubitor* te Bokrijk-Het Wik (P. Gabriëls).

Grote Karekieten *Acrocephalus arundinaceus* werden waargenomen op 10 aug te

Drongen (E. Thoen) en van 19 tot 23 aug te Lier-Anderstad (J. Tafforeau, D. Colin, W. De Rouck en J. Celis). Verder waren er ringvangsten op 3 en 11 aug te Antwerpen-De Kuifeend (L. Roothaert, L. Benoy en J. Van Ammel), op 4 aug te Kinrooi 2 ex. (G. Knoops), op 12 aug te Willebroek-Broek Denaeayer (A. Willemsen), op 23 aug te Nerem 2 ex. (E. Colson), op 26 aug te Kalmthout-Grenspark (J. Elst, T. Goossens, W. Sluis en F. Hollander), op 29 aug te Bokrijk-Het Wik (P. Gabriëls) en tenslotte nog een zeer laat ex. op 7 okt te Kinrooi (G. Knoops).

1stewinter **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* werden geringd op 14 aug te Bambrugge (med. W. Roggeman), op 14 aug te Lebbeke (A. Mannaert, op 18 en 23 aug te Sint-Amands (A. Pauwels en C. Coeckelberghs), op 5 sep te Sint-Laureins (P. Schollaert en K. Janssens), op 13 sep te Tongeren (E. Colson), op 22 sep te Kinrooi (G. Knoops) en op 24 sep te Merksplas (R. Verlinden). Veldwaarnemingen waren er van 23 tot 26 aug te Zeebrugge-bosjes Werkwinkel (H. Verstraete en W. Vansteelant), van 24 tot 26 aug te Zeebrugge-Westdam (H. Verstraete, W. Vansteelandt en S. Feys) en op 25-26 aug te Blankenberge-Uitkerkse Polders (K. Hessel, H. Verstraete en S. Feys).

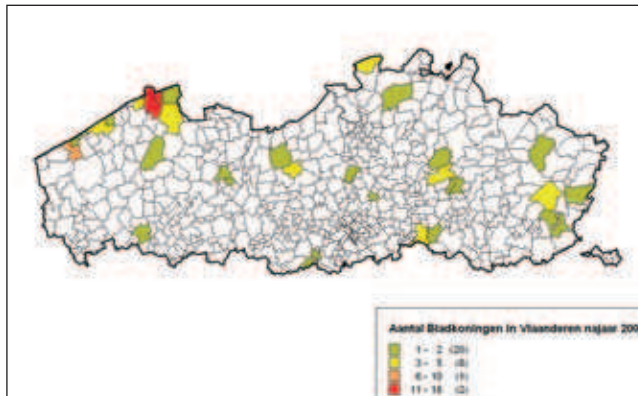
Op 23 sep werd een **Noordse Boszanger** *Phylloscopus borealis* (BAHC) ontdekt te Zeebrugge-Westdam (J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, G. De Vos, P. Adriaens, J. Buckens e.a.), gevolgd door een 2de ex. op 3 okt te Raversijde (T. Goethals, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, J. Buckens, K. Moreau e.a.). Van 17 tot 19 okt pleisterde een **Pallas Boszanger** *Phylloscopus proregulus* (BAHC) te Zeebrugge, vergezeld vanaf 18 okt door een 2de ex. dat aanwezig bleef tot 21 okt (M. Dermout, G. Vergauwen, P. Beirens, J. Elst, J. Vanwynsberghe e.a.).

Pallas Boszanger *Phylloscopus proregulus*. 21 okt 2007, Zeebrugge (W) (Foto: Patrick Beirens)

Bladkoningen *Phylloscopus inornatus*. 2 van de 4 ringvangsten op één dag. 13 okt 2007, Genk-Bokrijk (L) (Foto: Peter Gabriëls)

Kaart 15. Bladkoning *Phylloscopus inornatus* najaar 2007.

De eerste **Bladkoning** *Phylloscopus inornatus* werd ontdekt op 28 sep te Sint-Denijs-Westrem (J. Mertens). Daarna werden net zoals in 2006 hoge aantallen waargenomen, met in totaal 92 exemplaren waarvan bijna 40 % of 36 ex. in het binnenland (kaart 15). Daar tijdens het najaar vooral aan de Oostkust wordt gezocht naar "Phylloscopi" werden aldaar dan ook traditiegetrouw de hoogste aantallen genoteerd met te Zeebrugge en Heist resp. 17 en 13 ex. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 25 okt te Zeebrugge-De Fonteintjes (P. D'Hoore en J. Debuck).

Een **Raddes Boszanger** *Phylloscopus schwarzi* (BAHC) werd op 12 okt geringd te Ingooigem (M. Lauwers).

Op 19 okt werd een **Bruine Boszanger** *Phylloscopus fuscatu*s (BAHC) geringd te De Haan (P. Schepens) en van 20 tot 22 okt pleisterde een ex te Nieuwpoort-IJzermondig (D. De Groote, W. Debruyne, J. Buckens, P. Beirens, G. Vergauwen e.a.).

Een **Tjiftjaf** *Phylloscopus collybita* met kenmerken van de Siberische ondersoort *tristis* (BAHC) werd waargenomen van 5 tot 8 okt te Evergem (K. Janssens, B. Deduytsche, G. Spanoghe en K. Hessel) en ringvangsten van deze ondersoort waren er op 17 nov te De Haan (P. Schepens) en op 27 nov te Sint-Laureins (P. Schollaert).

Kleine Vliegenvangers *Ficedula parva* (BAHC) pleisterden op 19-20 sep in de beroemde Haag (Sasheul) te Heist 1 1stewinter (T. Willems, W. Opdekamp, W. Vansteelandt), op 7 okt te Zeebrugge-Militair Domein 1 ad. ♂ (H. Matheve, B. Heirweg, J. Buckens, S. Baeten, W. De Rouck e.a.) en van 20 tot 26 okt te Wenduine 1 1stewinter (D. Bosman, P. Beirens, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe, J. Elst e.a.).

In totaal werden 134 **Baardmannetjes** *Panurus biarmicus* waargenomen op 24 verschillende plaatsen. Met als dagmaxima 20 ex te Zeebrugge-Achterhaven op 14 okt

(F. De Scheemaeker, W. Jans, J. Vandepitte en M. De Ceuninck), 10 ex te Genk-De Maten op 18 okt (C. Vanderydt) en 9 ex te Zeebrugge-De Fonteintjes op 31 okt (B. Cottele en L. Teugels).

Op 22 okt trok een **Staatmees** *Aegithalos caudatus* met kenmerken van de witkoppige ondersoort *caudatus* (BAHC) mee in een groepje Staatmezen over De Fonteintjes te Zeebrugge (P. D'Hoore en J. Debuck).

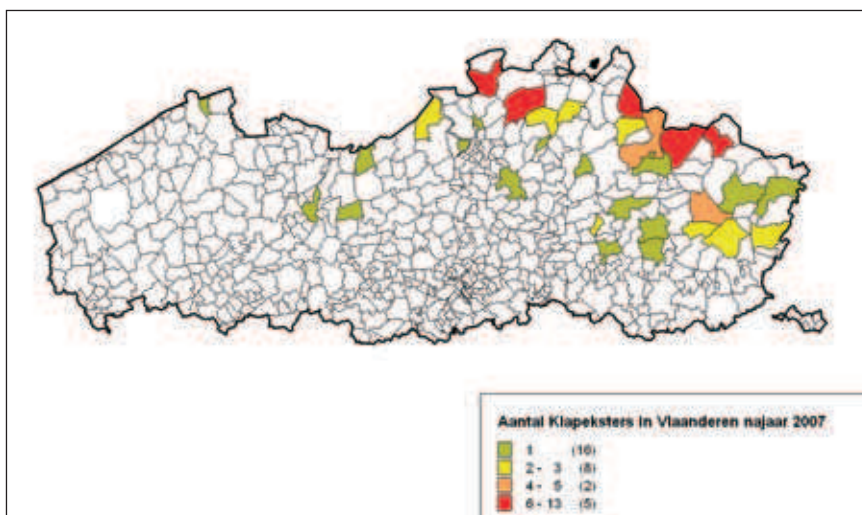
In totaal werden maar liefst 42 **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* opgemerkt op 16 plaatsen. Het dagmaximum bedroeg 4 ex van 2 tot 4 nov te Zoutleeuw-Het Vinne (E. en P. Collaerts, K. Boux en M. Vandeput).

Grauwe Klauwieren *Lanius collurio* werden geringd op 7 en 9 aug te Ingooigem (M. Lauwers), op 28 en 29 aug te Genk-Bokrijk 1 juv. (P. Gabriëls), op 4 sep te Rijkvorsel 1 juv. (L. Berkvens) en op 5 sep te Oosthoven 1 juv. (J. Geudens). Veldwaarnemingen werden verricht op 11 aug te Neerpelt-Het Hageven (H. Claes), op 14 aug te Buggenhout 1 juv. (med.

Natuurpunt Vogellijn), op 15 aug te De Panne-De Westhoek 1 ♂ (A. Holvoet en R.-M. Lafontaine), van 18 aug tot 4 sep te Heist-Stapelterrein (K. Hessel, W. Vansteelant, G. Carette, S. Keteleer, J. Buckens e.a.), op 11 sep te Heist-Baai (B. Cottele), op 15 sep te Assenede (W. De Smet), op 22 sep te Dilsem-Stokkem 1 juv. (G. Beckers), op 22-23 sep te Heist 1 juv. (R. Vermeylen, W. De Rouck, S. Baeten, K. Van Asten, G. Driessens e.a.) en op 10 okt te Kieldrecht-De Putten (C. De Groof en B. Deduytsche).

In totaal werden 79 **Klapeksters** *Lanius excubitor* gemeld in 30 verschillende gemeenten (kaart 16). De eerste 2 vogels arriveerden op 24 sep te Brecht-Groot Schietveld (D. en P. Symens, W. Sluis en J. Elst).

Notenkrakers *Nucifraga caryocatactes* werden waargenomen van 5 tot 7 sep in een tuin te Harelbeke (A. Hautekiet), op 5 sep te Oud-Turnhout (A. Cools) en op 6 okt te Dessel (E. Van Audenhove).

Kaart 16. Klapekster *Lanius excubitor* najaar 2007.

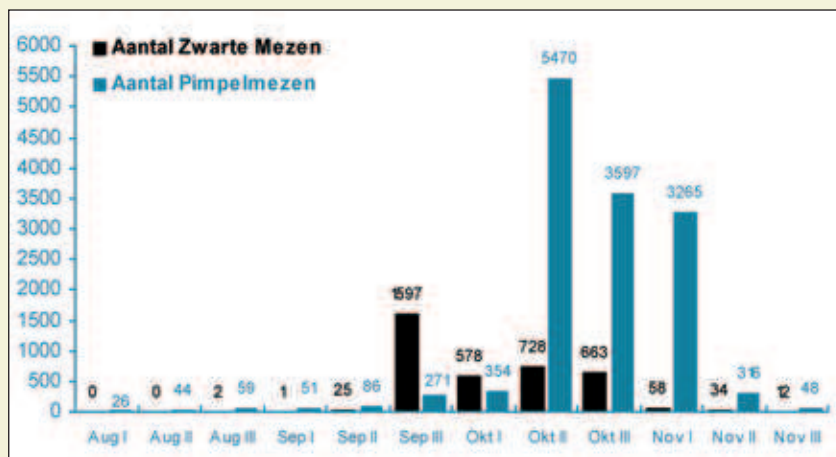
Invasie van Zwarte Mezen en Pimpelmezen tijdens het najaar 2007

Het verschijnen van hoge aantallen Zwarte Mezen *Parus ater* en Pimpelmezen *Parus caeruleus* tijdens het najaar deed enigszins denken aan het najaar van 2005 met dat verschil dat nu de Pimpelmezen beduidend talrijker waren dan de Zwarte Mezen. De eerste Zwarte Mezen verschenen eind augustus op de telposten, meestal enkelingen, waarna de aantallen rustig aanzwollen tot ze een maximum bereikten eind september (figuur 10) met in die periode Vlaamse dagmaxima van 281 ex over Zeebrugge-De Fonteintjes op 23 sep en 237 ex over Brecht-Groot Schietveld op 30 sep. Ook gans oktober passeerden nog geregeld groepjes met nog een uitschieter van 281 ex. over Zeebrugge-De Fonteintjes op 22 okt. Daarna viel de trek zo goed als stil. In totaal werden op alle Vlaamse telposten samen tussen 30 aug en 25 nov 3.698 trekkers genoteerd (TTNL).

Het verschijnen van Pimpelmezen verliep enigszins analoog met deze van Zwarte Mezen, maar de waarnemingen waren verspreid over een langere periode (van begin/half augustus tot eind november) en waren de aantallen ook beduidend hoger dan deze van Zwarte Mees. De piek werd bereikt in de 2de decade van oktober met nog aanzienlijke aantallen tijdens de 3de decade van oktober en de 1ste decade van november (figuur 10). In totaal werden er op alle telposten samen tussen 2 aug en 11 dec 13.587 trekkers genoteerd! De Vlaamse dagmaxima bedroegen 1.372 ex langs de Doornpanne te Oostduinkerke op 4 nov (C. Gruwier), 913 ex op 14 okt langs Zeebrugge-De Fonteintjes en 594 ex langs trekpost Boekhoute-Oosterputbrug op 22 okt (TTNL). Ook werden tijdens deze invasie 100-den Pimpelmezen geringd waarbij vooral de hervangsten opvielen vanuit Estland, Letland, Litouwen en Polen wat wijst op een oostelijke herkomst. Tevens werden enkele opvallende kleurafwijkingen geringd (zie foto).

Pimpelmees *Parus caeruleus*. kleurafwijking. 17 nov 2007, Genk-Bokrijk (L)
(Foto: Peter Gabriëls)

Figuur 10. Zwarte Mezen *Parus ater* en Pimpelmezen *Parus caeruleus* op de Vlaamse trekposten in het najaar 2007.

Bonte Kraaien *Corvus corone cornix* werden gezien op 22 okt te Lommel-Maatheide (M. Vermeulen), op 25 okt te Heusden (E. Thoen), vanaf 28 okt te Knokke-Het Zwin 2 overwintersaars (K. Abts, K. Struyf, R. Guelinckx, K. Hessel, K. Debusschere e.a.), op 31 okt te Schulenschulensbroek (J. Blommen) en op 15 nov

te Knokke-Leopoldpolder (G. Burggraeve). Er waren waarnemingen van **Raven** *Corvus corax* op 13 okt te Viersel-Viersels Gebroekt (M. Jacobs) en op 20 okt te Arendonk-De Brakeleer (L. Vandaal, F. Loyens, F. Daemen, D. Wouters en M. Vanherck). Op 14 okt vloog een juv. **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* (BAHC) over Sint-Denijs (B.

Van Thuyne en Y. De Bosscher).

In totaal werden in de periode 23 sep-4 nov 41 **Europese Kanaries** *Serinus serinus* waargenomen op 28 verschillende plaatsen.

Fraters *Carduelis flavirostris* werden waargenomen aan de Oostkust van 31 okt tot 4 nov en op 25 nov te Zeebrugge-Voorhaven

resp. 1 à 2 ex. en 1 ex. (B. Cotelle, L. Teugels, J. Elst en D. en G. Van den Heuvel) en op 1 nov te Heist-Baai (P. Adriaens) en in het binnenland op 12 okt te Relegem/Asse-Kruiskouter (M. Janssens, A. Smets en R. Bernau) en op 15 nov te Doel ca. 12 ex. (J. Van Impe).

Het najaarsmaximum van **Kleine Barmsijs** *Carduelis flammea cabaret* werd waargenomen op 14 okt te Munsterbilzen met ca 100 ex. (E. Colson). Nog een hoog aantal (van weliswaar niet tot op ondersoort gedetermineerde barsijsen) werd genoteerd op 6 nov te Bornem-Fort 72 ex (J. Reyniers).

Grote Kruisbekken *Loxia pytyopsittacus* (BAHC) werden waargenomen te Genk-De Maten op 12, 21 en 22 okt resp 2 ex., 2 ex en 1 ♂ (C. Vanderydt), te Morsel op 20 okt (S. Baeten) en te Maasmechelen-Mechelse Heide op 20, 21, 27 en 28 okt resp 7 ex., 1 ♂, 1 en 1 ex. (T. Pattyn, M. Talaska, B. Bamps, I. Meers en G. Beckers). In tegenstelling tot vorige 2 jaren was er weliswaar geen influx van **Noordse (Teuter)goudvinken** *Pyrrhula pyrrhula pyrrhula* maar toch waren er weer enkele meldingen: op 25 okt te Holsbeek (R. Guelinckx), op 27 okt te Tombeek (F. Fluyt en H. Roosen), op 4 nov te Genk-De Maten (C. Vanderydt), op 12 nov te Tienen-bezinkingsputten (M. Vandeput), op 18 nov te Averbode (med. Natuurpunt.Vogellijn) en op 23 nov te Wuustwezel/Gooreind 1 ♂ + 1 ♀ (P. Symens).

In totaal werden 56 **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus* waargenomen op 27 verschillende plaatsen. Het Vlaamse dagmaximum bedroeg 6 ex. op zowel 14 als 31 okt en

Sneeuwgorz *Plectrophenax nivalis*. 22 nov 2007, Lommel-Maatheide (L) (Foto: Monique Bogaerts)

het dagmaximum 3 ex te Zeebrugge-Voorhaven op 31 okt (B. Cotelle, L. Teugels, J. Elst en D. en G. Van den Heuvel).

De eerste **Sneeuwgorz** *Plectrophenax nivalis* verscheen op 29 sep te Zeebrugge-Voorhaven (J. Putteman en J. De Pooter) en werd aldaar vanaf 27 okt bijna dagelijks gezien met max. 23 ex. op 26 nov (J. Buckens). Elders aan de kust waren er waarnemingen te Zeebrugge-De Fontein-tjes op 22 okt (P. D'Hoore en J. Debuck), te Wenduine op 10 nov 2 ex. (J. Elst en S. Baeten), te Oostende-Oosterstaketsel op 12 nov (E. Vanloo, W. Bomel en G. Carette), te Middelkerke op 10 nov 3 ex. (J. Buckens, J. Demey, M. Ferdinande, J. Vanwynsberghe en G. Vergauwen), te Nieuwpoort op 25

nov (W. Debruyne) en te De Panne op 5 en 11 nov resp 1 en 7 ex. (R. Biliau, D. D'Hert, D. Verbelen, G. Spanoghe, P. Adriaens e.a.). In het binnenland waren er waarnemingen op 20 okt te Genk-De Maten (C. Vanderydt en S. Vangompel) en te Geraardsbergen-Geitenbos (W. Faveyts, L. Favijs, T. van Muylem, G. Elskens en L. Dewaele), op 21 okt te Bornem (J. Reyniers), op 7 nov te Genk-Bokrijk 2 ex. (K. Driesen), van 18 tot 23 nov te Lommel-Maatheide 3 ex. (L. Peeters, G. Beckers, E. Claes, T. Jansen en E. Van Audenhove) en op 25 nov te Neerzellik (B. Verhelpen).

Tussen 20 aug en 22 sep werden in totaal 20 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* gezien op 13 verschillende plaatsen met nog late trekkers op 4 okt te Tienen-bezinkingsputten (E. Hoebrechts) en te Genk-De Maten (G. Beckers).

Er waren veldwaarnemingen van **Dwerggorzen** *Emberiza pusilla* (BAHC) op 19 en 20 okt te Zeebrugge-Voorhaven (A. De Broyer, T. Willems, M. Jacobs, H. Verstraete, G. Vergauwen e.a.), van 23 tot 26 okt te Essen-Grenspark (J. Elst) en ringvangsten op 29 sep te Lebbeke (A. Mannaert) en op 23 okt te Wijchmaal (K. Van Endert). Vermeldenswaard zijn ook de waarnemingen van "tikkende" **ongedetermineerde gorzen** *Emberiza species* op 14 en 27 okt over het Groot Schietveld te Brecht (P. en D. Symens en Y. Coenraerts) en op 7 nov te Doornzele (K. Hessel).

ZEKERE en MOGELIJKE ONTSNAPTE en/of VERWILDERDE SOORTEN HYBRIDEN KLEURAFWIJINGEN

Zie www.natuurpunt.be/oriolus

Dwerggorz *Emberiza pusilla*. 29 sep 2007, Lebbeke (O) (Foto: Albert Mannaert)